

วัดมเหยงคณ์
พระบรมศรีอยุธยา

ພະປະຣາທິທິລາເມວັດ

พระราชภาวนาวิริญาณ
(สรศักดิ์ เขมรดี)
เจ้าอาวาสวัดมเหยงคณ์ ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๒

คำปรารภ

วัดมเหยงคณ์ เป็นวัดโบราณ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่๒ (เจ้าสามพระยา) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในราวพุทธศักราช ๑๙๒๑ สันนิษฐานว่าสร้างพระราชทานพระมเหสีพระองค์หนึ่งซึ่งมีเชื้อสายสุโขทัย จากนี้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยาหลายพระองค์ได้ทรงถวายความอุปถัมภ์และบูรณปฏิสังขรณ์เรื่อยมา จนถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ โปรดให้ปฏิสังขรณ์ขึ้นครั้งใหญ่ ภายหลังได้รับการปฏิสังขรณ์ขึ้นอีกบ้างตามกาลสมัย ตามสมควร

ต่อมาเมื่อกรุงศรีอยุธยาล่มสลายลง วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ถูกทิ้งร้างไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา ไม่มีผู้ถวายความอุปถัมภ์ กาลเวลาผ่านไป จึงทรุดโทรมจนเหลือแต่ซากปรักหักพัง ภายหลังพระราชภาวหาวชิรวงศ์ (สุรศักดิ์ เขมรวิสัย) ได้จาริกมาพบพุทธศาสนสถานอารามแห่งนี้ จึงมีจิตศรัทธาปฏิสังขรณ์ขึ้นให้ก่ออย่างเก่าแก่แห่งหนึ่งด้วยกรรมศัลปาการให้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ ท่านจึงได้ทำการซื้อที่ดินซึ่งอยู่ติดกับวัดมเหยงคณ์นี้ แล้วสร้างขึ้นเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม พัฒนาเรื่อยมาจนเป็นวัดมเหยงคณ์อย่างทุกวันนี้ ทั้งนี้จึงได้จัดสร้างอุโบสถปราสาทอย่างพระราชวังใหญ่กรุงศรีอยุธยาเพื่อเป็นการรักษา สืบสาน และถวายเป็นกุศลแด่สมเด็จพระพุทธศาสดาให้ดำรงมั่นสืบต่อไป

คณะศิษย์ใหม่พระราชภาวหาวชิรวงศ์ ได้จัดทำหนังสือเกี่ยวกับประวัติวัดมเหยงคณ์ พร้อมทั้งประวัติพระราชภาวหาวชิรวงศ์ เพื่อพิมพ์เผยแพร่ให้ผู้สนใจได้ทราบถึงประวัติความสำคัญของวัดและปฏิปทาและผลงานในพระราชภาวหาวชิรวงศ์ ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ด้วยหมายใจเป็นเครื่องสักการบูชาในโอกาสที่พระเทพคุณจะมีอายุวัฒนมงคล ๗๕ ปี ในวันที่ ๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘ นี้ อันนำมาซึ่งความปิติและโสมนัสแก่ปวงศิษยานุศิษย์ทั้งหลาย

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และบุญกุศลที่พระเทพคุณได้บำเพ็ญมา จงเป็นอุปถัมภ์ปกป้องคุ้มภัย เสริมส่งให้พระเทพคุณพระราชภาวหาวชิรวงศ์ เจริญออกงานไปพบผลในพระพุทธศาสนา และพร้อมด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ประสพสิ่งที่เป็นอริคุณบุญคุณ ผลอกกาฬหา

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

วัดมเหยงคณ์

๓๐

อุโบสถปราสาทพระบรมธาตุเจดีย์มหาวิหาร

๕๔

ประวัตพระรชภาวนาวชิรญาณ

๘๖

วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

ประวัติวัดมเหยงคณ์

วัดมเหยงคณ์ เป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๕ ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บริเวณนอกเกาะเมืองอยุธยาไปทางทิศตะวันออก บริเวณเดียวกับ วัดช้างและวัดสี่กั๊ก สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในราวพุทธศักราช ๑๙๙๑ สันนิษฐานว่าสร้างพระราชทานพระมเหสีพระองค์หนึ่งที่เป็นชาวสุโขทัย เพราะในสมัยอยุธยาตอนต้น ส่วนใหญ่มักสร้างพระปรางค์เป็นประธานของวัด เช่น วัดราชบูรณะที่สร้างโดยกษัตริย์พระองค์เดียวกัน แต่ที่วัดมเหยงคณ์กลับสร้างเป็นพระเจดีย์ทรงระฆังที่ได้รับอิทธิพลทางด้านรูปแบบมาจากศิลปะสุโขทัย จึงอาจเป็นการสร้างพระราชทานหรือสร้างขึ้นในพระราชประสงค์ของพระมเหสีของพระองค์

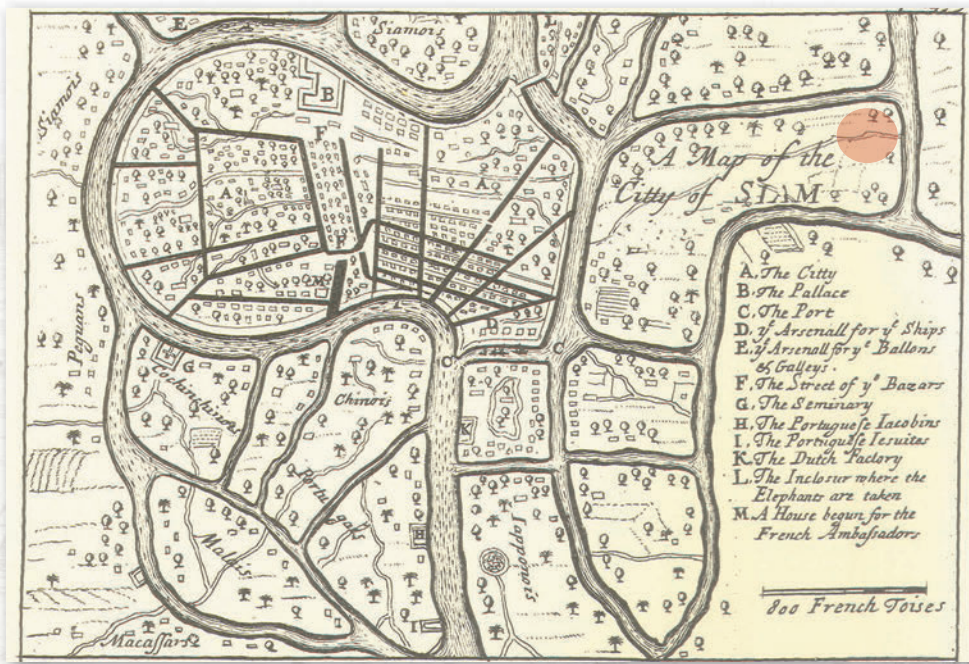
วัดมเหยงคณ์เมื่อแรกสร้าง เป็นพระอารามหลวงฝ่ายวิปัสสนา ศักดิ์ปรากฏทำเนียบสมณศักดิ์ในกรุงศรีอยุธยา ระบุว่า “พระธรรมกิติ อยู่วัดมเหยงคณ์ ขึ้นต่อพระพุทธานุจารย์ เจ้าคณะกลางฝ่ายอรัญวาสี”

๑๑ ภูมิสถาน ๑๑

วัดมเหยงคณ์นี้มีลำน้ำคั่นอยู่โดยรอบ หน้าวัดหันไปทางทิศตะวันออก จดลำน้ำหันตรา ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญ ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ โปรดให้ต่อเรือกำปั่นบริเวณหน้าวัดมเหยงคณ์ เพื่อบรรทุกช้างไปขาย ณ เมืองมะริด ความในพงศาวดารมีดังนี้ “ทรงพระกรุณาตรัสสั่งโกษาธิบดีให้ต่อกำปั่น ๓ หน้า ปากกว้าง ๖ วา แล้วทรงพระกรุณาตรัสสั่งให้ติดสมอ ณ วัดมเหยงคณ์ ต่อกำปั่น ๕ เดือนเศษ จึงสำเร็จแล้ว ๆ ให้ใช้ใบออกไป ณ เมืองมฤท แล้วให้ประทุกช้างออกไปจำหน่าย ณ เมืองเทศ ๔๐ ช้าง” และ “ในปีมะเมีย ฉศก สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินให้ช่างไม้ต่อกำปั่นใหญ่ไทรमुख ยาวสิบแปดวาสองศอก ปากกว้างหกวาสองศอก ให้ติดสมอใหญ่ที่วัดมเหยงคณ์ ห้าเดือนกำปั่นใหญ่ขึ้นแล้ว ให้เอาออกไปยังเมืองมะริด บรรทุกช้างได้สามสิบตัวเศษ ให้ไปขายช้าง ณ เมืองเทศนั้น คนทั้งหลายลงกำปั่นใช้ใบไปถึงเมืองเทศ แล้วขายช้างนั้นได้เงินแลผ้าเป็นอันมาก แล้วกลับคืนมายังเมืองมะริดสิ้นปีเศษ”

ส่วนทิศตะวันตก ทิศเหนือและทิศใต้ มีคลองวัดมเหยงคณ์คั่น คือ ทิศเหนือคั่นระหว่างวัดมเหยงคณ์กับวัดลีลาสมุทร ซึ่งน่าจะขุดออกจากแนวคลองเดิม ทิศใต้คั่นระหว่างเขตพุทธาวาสกับสังฆาวาสและวัดช้าง คลองดังกล่าวนี้ได้ขึ้นเขินเห็นเป็นลำรางอยู่ระยะหนึ่ง ต่อมาได้มีการขุดลอกคลองเห็นเป็นลำน้ำเล็ก ๆ ดังปรากฏในปีปัจจุบัน จากข้อเขียนและแผนผังวัดมเหยงคณ์ในหนังสือ พระราชวังและวัดโบราณในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อธิบายว่า ทางที่จะไปถึงวัดนี้เฉพาะในฤดูแล้ง ไปได้โดยรถยนต์ตามถนนสายวัดค้อโยธยา ซึ่งแยกจากถนนโรจนะตรงเจดีย์วัดสามปลื้ม เมื่อรถยนต์ไปถึงวัดกุฎีดาว (ร้าง) ต้องลงเดินตรงไปทางทิศตะวันออกข้ามคลองวัดกุฎีดาว จากคลองนี้ไป ๘๐๐ เมตร จะพบคลองเล็ก ๆ อีก ๑ คลอง ชาวบ้านเรียกว่า คลองวัดมเหยงคณ์ เมื่อข้ามคลองนี้ไปก็ถึงวัดมเหยงคณ์

แผนที่สมัยกรุงศรีอยุธยา บริเวณวัดมเหยงคณ์ (สีแดง)

ประวัติการสร้างวัด

บริเวณที่ตั้งวัดมเหยงคณ์นี้ นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าเป็นดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อนที่สมเด็จพระเจ้าอู่ทองจะสร้างกรุงศรีอยุธยา เรียกกันว่า อโยธยา และจากการที่ดินแดนแถบนี้เคยเจริญรุ่งเรืองมาก่อน ประกอบกับหลักฐานในพงศาวดารเหนือที่ระบุว่า จุดศักราช ๖๗๑ ปีเถาะ เอกศก อัครมเหสีของพระยารมณิกราช โอรสของพระเจ้าแสนน้ำผึ้งทรงสร้างวัดมเหยงคณ์ขึ้นคู่กับวัดกุฎีดาวซึ่งพระยารมณิกราชทรงสร้างทำให้เกิดแนวความคิดว่า วัดมเหยงคณ์น่าจะสร้างก่อนสมัยอยุธยาตอนต้นเมื่อครั้งยังเป็นชุมชนอโยธยา เหตุที่พระราชพงศาวดารบันทึกว่าสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ ทรงสร้างนั้น คงเป็นเพียงสร้างเพิ่มเติมจากวัดที่มีอยู่เดิม ดังที่ น. ณ ปากน้ำ กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง ศิลปแห่งอดีตสมัยว่า “วัดมเหยงคณ์และวัดกุฎีดาวเป็นวัดเก่าแก่มีมาก่อนกรุงศรีอยุธยา ส่วนวัดมเหยงคณ์มาปฏิสังขรณ์ใหม่ในสมัยเจ้าสามพระยา ที่ว่าสร้างวัดมเหยงคณ์นั้นเข้าใจว่าเพียงไปบูรณปฏิสังขรณ์เป็นการใหญ่เท่านั้น เพราะถ้าสร้างในสมัยเจ้าสามพระยาจริง ๆ แล้ว เจดีย์หลักของวัดจะต้องเป็นปรางค์ ดังเป็นที่นิยมสร้างกันในสมัยอยุธยาตอนต้น”

อย่างไรก็ตาม นักโบราณคดีและนักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า วัดมเหยงคณ์ไม่มาจะสร้างในยุคที่เก่าไปกว่าสมัยอยุธยาตอนต้น โดยพิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ปรากฏเหตุผลสนับสนุนคำกล่าวนี้ คือ

๑. พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาหลายฉบับ เช่น ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ ฉบับพระราชหัตถเลขา ฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) เป็นต้น กล่าวตรงกันว่าวัดมเหยงคณ์สร้างในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) ความปรากฏดังนี้ “๑ ศักราช ๗๘๖ ปีมโรง ฉศก (พุทธศักราช ๑๙๖๗) สมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าสร้างวัดมเหยงคณ์”

ส่วนพระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับ
หลวงประเสริฐอักษรนิติ์ ระบุว่า “๑ ศักราช ๘๐๐
มเมียศก (พุทธศักราช ๑๘๘๑) ครั้งสมเด็จพระ
พระบรมราชาธิราชเจ้าสร้างวัดมเหยงคณ์”

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าศักราชที่ระบุไว้ใน
พระราชพงศาวดารจะแตกต่างกัน ก็มีได้หมายความว่าศักราชนั้น ๆ เป็นศักราชที่สร้างวัด จึงสรุปได้
ว่าวัดมเหยงคณ์สร้างในสมัยสมเด็จพระบรม
ราชาธิราชที่ ๒ อย่างแน่นอน

๒. แม้ว่านักโบราณคดีจะพยายามแบ่งยุค
ของลักษณะทางสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาให้
เห็นชัดเจนว่าในยุคแรก (รัชกาลสมเด็จพระเจ้า
อู่ทองถึงสิ้นรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ)
จะนิยมสร้างปราสาทเป็นประธานของวัดก็ตาม แต่
ขณะเดียวกันก็ปรากฏว่ามีการสร้างเจดีย์ทรงกลม
ควบคู่กับการสร้างปราสาทไว้ด้วย ตัวอย่างเช่นที่
วัดมเหยงคณ์ ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ
ดิศกุล ทรงบรรยายไว้ในหนังสือ ศิลปะในประเทศไทย
ว่า “ความจริงพระเจดีย์ทรงลังกา ได้ปรากฏ ณ
พระนครศรีอยุธยาบ้างแล้ว ก่อนสมัยสมเด็จพระ
บรมไตรโลกนาถ เช่น เจดีย์ที่วัดมเหยงคณ์ซึ่ง
สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา)
พระราชบิดาของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงสร้าง
ดังที่ปรากฏความอยู่ในพระราชพงศาวดารกรุงศรี
อยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์”

นอกจากนี้ถ้าพิจารณารายละเอียดของ
เจดีย์ข้างวัดมเหยงคณ์ จะพบว่าบริเวณซุ้ม
ปูนปั้นซึ่งมีข้างล้อมโดยรอบจะเหมือนกับซุ้มในกรุ
พระปรางค์วัดราชบูรณะ ซึ่งพงศาวดารระบุไว้
แน่ชัดว่าสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ ทรงสร้าง

๓. การที่มีผู้กล่าวว่าเจดีย์ข้างวัดมเหยงคณ์เป็นแบบเดียวกับเจดีย์ข้างวัดมเหยงคณ์ที่
สุโขทัย ดังนั้น ต้องมีอายุเก่ากว่าสมัยอยุธยา
ตอนต้น ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล
ทรงวิจารณ์ว่า “มีการค้นพบแล้วว่า ซ่างที่รายล้อม
รอบอยู่บนฐานชั้นล่างของพระเจดีย์ข้างวัดมกลาง
เมืองศรีสัชานาลัยเป็นของที่เพิ่มเติมในชั้นหลัง”

๔. เมื่อกรมศิลปากรทำการขุดแต่ง
โบราณสถานแห่งนี้ในปี ๒๕๒๑ พบว่าโบราณ
วัตถุต่าง ๆ ในวัดจัดอยู่ในสมัยอยุธยาทั้งสิ้น เช่น
บัวหัวเสาปูนปั้นฐานพระพุทธรูป ท่อนพระบาท
พระพุทธรูปปางลีลา (กำแพงศอก) ดินเผาสมัย
อยุธยามีอิทธิพลศิลปะสุโขทัย องค์พระพุทธรูป
หินทราย เคียวพระพุทธรูปสำริดขนาดเล็ก
พระสังกัจจายน์ปางสมาธิสำริด พระพิมพ์ดินเผา
ไบเสมาหินขนาดใหญ่ กระเบื้องเชิงชาย มีรูป
เทพนมผู้หญิงและผู้ชายดินเผา

นอกจากนี้นักโบราณคดี กรมศิลปากร ยังได้ทำการขุดพื้นที่บริเวณดังกล่าวเพื่อตรวจสอบชั้นดินและหาร่องรอยของเมืองอโยธยา การขุดหลุมทดสอบปรากฏว่าพบเพียงอิฐปูถนนปูพื้นและพบเศษอิฐเศษกระเบื้องอยู่ในระดับดินระหว่างประมาณ ๓๐ - ๕๐ เซนติเมตรเท่านั้น ซึ่งเป็นพื้นระดับเดิมที่สร้างไว้คงไม่เก่าแก่เกินไปกว่ารัชสมัยเจ้าสามพระยา และไม่พบหลักฐานทางศิลปวัตถุ โบราณวัตถุสิ่งใดที่มีอายุเก่าแก่ตามที่นักโบราณคดีคาดหมาย

๕. จากการศึกษาจารึกที่ปรากฏในเอกสารและศิลาจารึกต่าง ๆ ของ ศาสตราจารย์ประเสริฐ ณ นคร ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และจารึกพบว่า คำว่า “อโยธยา” นั้นใช้เรียกกันเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ครั้งที่ ๑ ไปแล้ว ก่อนหน้านี้จะเรียกว่า “พระนครศรีอโยธยา” ทั้งสิ้น

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้นจึงน่าจะยุติได้ว่าวัดมเหยงคณ์คงสร้างในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ เมื่อแรกสร้างขึ้นตามรูปแบบผังของพระอารามหลวงในสมัยอยุธยาตอนต้น โดยมีเจดีย์ทรงระฆังเป็นประธาน ประกอบด้วยเจดีย์ประจำมุมทั้งสิ้นเป็นเจดีย์ทรงระฆังรูปแบบเดียวกันทุกองค์ ล้อมรอบด้วยระเบียงคด ด้านหน้าพระเจดีย์ด้านทิศตะวันออกมีพระวิหารหลวง ที่ด้านหลังพระวิหารเชื่อมต่อกับแนวระเบียงคด ด้านทิศตะวันตก

ของพระเจดีย์สร้างเป็นพระอุโบสถ หันหน้าอาคารไปทางทิศตะวันตก แวดล้อมด้วยใบเสมาหินชนวนขนาดใหญ่

ภายหลังได้มีการบูรณะเพิ่มเติมมาโดยตลอด แต่ไม่มีหลักฐานชัดเจน ดังเช่นการบูรณปฏิสังขรณ์ในสมัยพระเจ้าปราสาททอง ก่อนที่จะมีการบูรณะครั้งใหญ่ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ คือ มีการขยายขอบเขตวัดออกไปทางทิศตะวันออกเท่ากับขอบเขตปัจจุบันของวัด ยกเลิกกำแพงแก้วของเจดีย์ประธาน ปรับเปลี่ยนวิหารเดิมให้เป็นอุโบสถที่มีขนาดใหญ่ขึ้น โดยใช้ผนังด้านข้างเป็นตัวรับน้ำหนักหลังคา และผนังสกัดสูงขึ้นไปรับหน้าจั่ว มีเสาดิฉนังและมีการเจาะช่องหน้าต่าง มีลี้มนั่งแท่นที่เป็นแท่นสิงห์แบบอยุธยาตอนปลาย โดยใช้ใบเสมาหินชนวนของเดิม และสร้างเจดีย์รายเพิ่มอีก ๘ องค์

ใบเสมาวัดมเหยงคณ์

ภาพวัดมเหยงคณ์ในอดีต ก่อนที่จะได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์
หน้าซ้าย พระราชภาวนาวชิรญาณ (สุรศักดิ์ เขมรสี) ผู้ชุบชีวิตวัดมเหยงคณ์ขึ้นมาใหม่

❁ การปฏิสังขรณ์ ❁

วัดมเหยงคณ์คงได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์จากพระมหากษัตริย์ตลอดมา มากบ้าง น้อยบ้างตามพระราชศรัทธาของพระมหากษัตริย์ในแต่ละรัชกาล เนื่องจากมีประวัติความเป็นมา ยาวนาน นับตั้งแต่ปีที่สร้างในสมัยอยุธยาตอนต้นมาจนถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย ซึ่งบันทึก ไว้ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาว่ามีการบูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ทั้งนี้เนื่องจากวัดมเหยงคณ์อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมอย่างมาก จึงโปรดให้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์ถึงกับให้สร้างตำหนักกรมวัดมเหยงคณ์เพื่อประทับแรมบัญชาการ ก่อสร้างด้วยพระองค์เอง เมื่อราว พุทธศักราช ๒๒๕๒ การบูรณปฏิสังขรณ์ กระทำอยู่ ๓ ปีจึงแล้วเสร็จ และมีมหรศสมโภชเป็นการฉลองหลายวันหลายคืน นอกจากนี้โบราณสถาน ที่ปรากฏในบริเวณวัดมเหยงคณ์บางองค์เป็นสิ่งที่ก่อสร้างเพิ่มเติมในสมัยหลังอีกด้วย พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาบันทึกเกี่ยวกับการบูรณปฏิสังขรณ์วัดมเหยงคณ์ในสมัย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ดังนี้

“วัดมเหยงคณ์ชำรุดปรักหักพัง จึงทรงพระกรุณาตรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม สั่งอัครมหาเสนาธิบดีให้ปฏิสังขรณ์ขึ้นแล้วให้ตั้งพระตำหนักกรมวัด เสด็จพระราชดำเนินออกไปอยู่คราวละเดือนหนึ่งบ้าง สองเดือนบ้าง สามเดือนบ้าง สร้างวัดมเหยงคณ์สำเร็จแล้ว ทรงพระกรุณา สั่งอัครมหาเสนาธิบดีให้แต่งการฉลองสมโภชวัดมเหยงคณ์ ให้ตั้งโรงโขน โรงรำ สำเร็จแล้วนิมนต์พระสงฆ์ ๓๐๐ รูป สวดพระพุทธมนต์แล้วฉัน ๓ วัน ถวายผ้า และเครื่องไทยทานทุกรูปแล้ว มีกรรมมหรศพคารบ ๓ วัน”

ความในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับความสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหมอบรัดเลย์, พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ที่กล่าวถึงการปฏิสังขรณ์วัดมเหยงคณ์ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ บางฉบับมีรายละเอียดปลีกย่อยเพิ่มเติมแตกต่างไปจากข้อความข้างต้นบ้างเล็กน้อย

“๑ ในปีฉลูเอกศกนั้นมีพระราชบริหารให้ช่างปฏิสังขรณ์วัดมเหยงคณ์ เสด็จพระราชดำเนินไปให้ช่างกระทำการวัดนั้นเนื่อง ๆ บางทีก็เสด็จอยู่ที่พระตำหนักริมวัดมเหยงคณ์เดือนหนึ่งบ้าง สองเดือนบ้าง ว่าราชการอยู่ในที่นั้น สามปีเศษวัดนั้นจึงสำเร็จแล้วบริบูรณ์ ฯ”

๑ ในปีมะเส็ง เบญจศก (พุทธศักราช ๒๒๕๒) นั้น ให้ฉลองวัดมเหยงคณ์ ทรงพระราชศรัทธาบำเพ็ญพระราชกุศลเป็นอันมากพระราชทานเครื่องบริวารแลวัตถุทานต่าง ๆ แก่พระสงฆ์พินหนึ่งตามพระราชประเพณีมาแต่ก่อน มีงานมโหฬารสมโภชเจ็ดวัน เสร็จบริบูรณ์การฉลองนั้น ฯ”

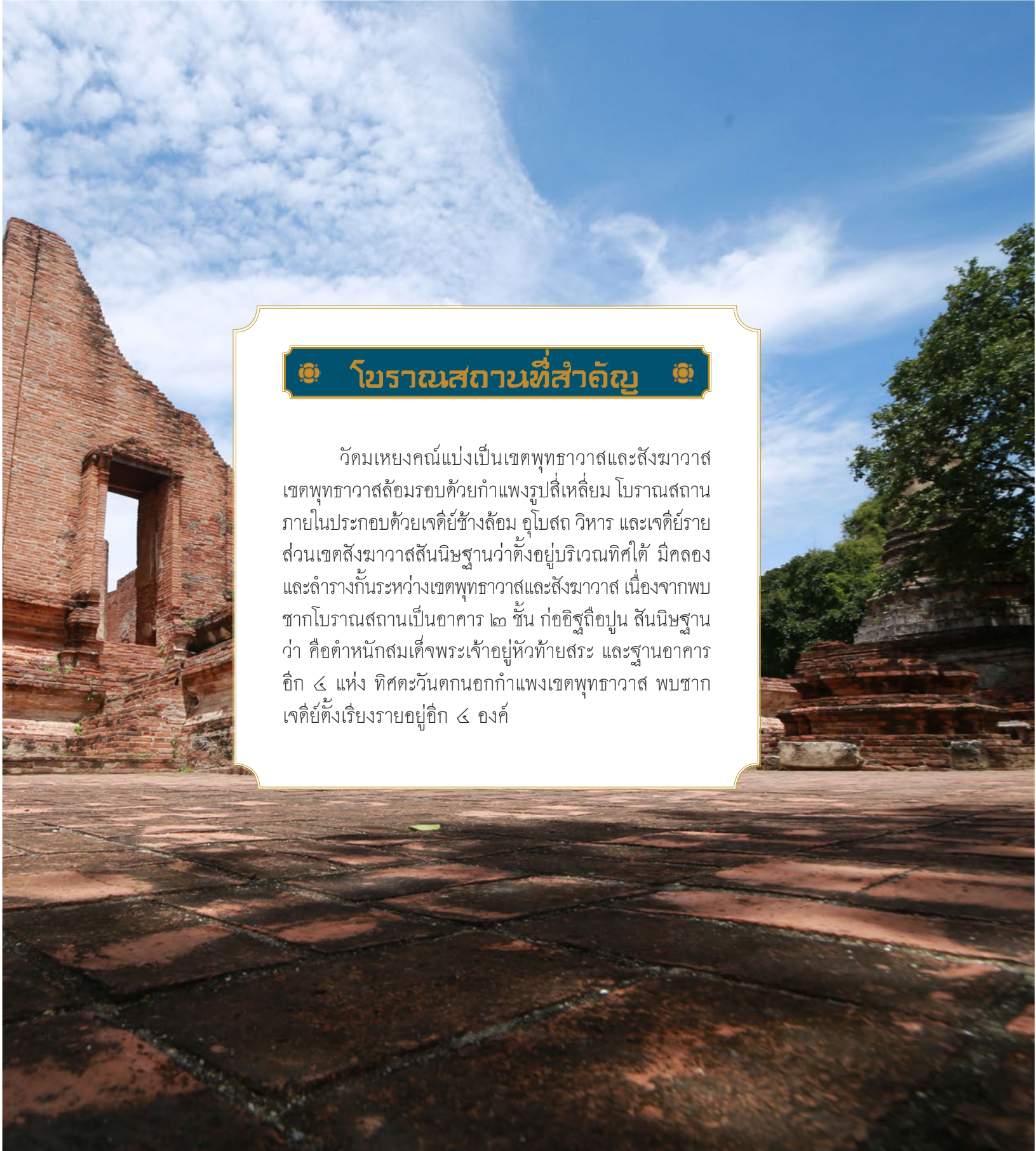
ทั้งนี้ยังปรากฏเรื่องราวการปฏิสังขรณ์ครั้งนี้ในจารึกการชะลอพระพุทธรูปไสยาสน์วัดป่าโมกข์ จังหวัดอ่างทอง ได้กล่าวไว้ดังนี้ว่า “พระพุทธรเจ้าอยู่หัวพระเจ้าปราสาททอง พระเจ้าข้างเนียมลลิตศัศกีสฤษีศรีภักษ์ สังหารวิศาลวิสุทธิ

อุดมบรมจักรพรรดิ บำเพ็ญพระราชกุศลปฏิสังขรณ์วัดมเหยงคณ์ เสด็จสถิตโดยบริบูรณ์”

เรื่องราวเกี่ยวกับวัดมเหยงคณ์ที่ปรากฏในพระราชพงศาวดาร บันทึกไว้เพียงรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ หลังจากนั้นไม่ได้กล่าวถึงอีก อย่างไรก็ตามวัดมเหยงคณ์ คงจะเป็นวัดที่มีความสำคัญมาตลอดสมัยอยุธยา สันนิษฐานว่าคงจะร้างไป เมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าในพุทธศักราช ๒๓๑๐

พุทธศักราช ๒๔๘๔ กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนให้วัดมเหยงคณ์เป็นโบราณวัตถุ โบราณสถานของชาติ และได้ทำการบูรณะครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๑ - ๒๕๒๒ โดยสำนักงานโครงการประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ต่อมาได้ทำการบูรณะอีกครั้งเมื่อราว พุทธศักราช ๒๕๓๕ และพุทธศักราช ๓๕๓๘-๒๕๓๙ และครั้งหลังสุดเมื่อ พุทธศักราช ๒๕๔๔

❁ โบราณสถานที่สำคัญ ❁

วัดมเหยงคณ์แบ่งเป็นเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส เขตพุทธาวาสล้อมรอบด้วยกำแพงรูปสี่เหลี่ยม โบราณสถานภายในประกอบด้วยเจดีย์ช้างล้อม อุโบสถ วิหาร และเจดีย์ราย ส่วนเขตสังฆาวาสสันนิษฐานว่าตั้งอยู่บริเวณทิศใต้ มีคลองและลำรางกั้นระหว่างเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส เนื่องจากพบซากโบราณสถานเป็นอาคาร ๒ ชั้น ก่ออิฐถือปูน สันนิษฐานว่า คือตำหนักสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ และฐานอาคารอีก ๔ แห่ง ทิศตะวันตกนอกกำแพงเขตพุทธาวาส พบซากเจดีย์ตั้งเรียงรายอยู่อีก ๔ องค์

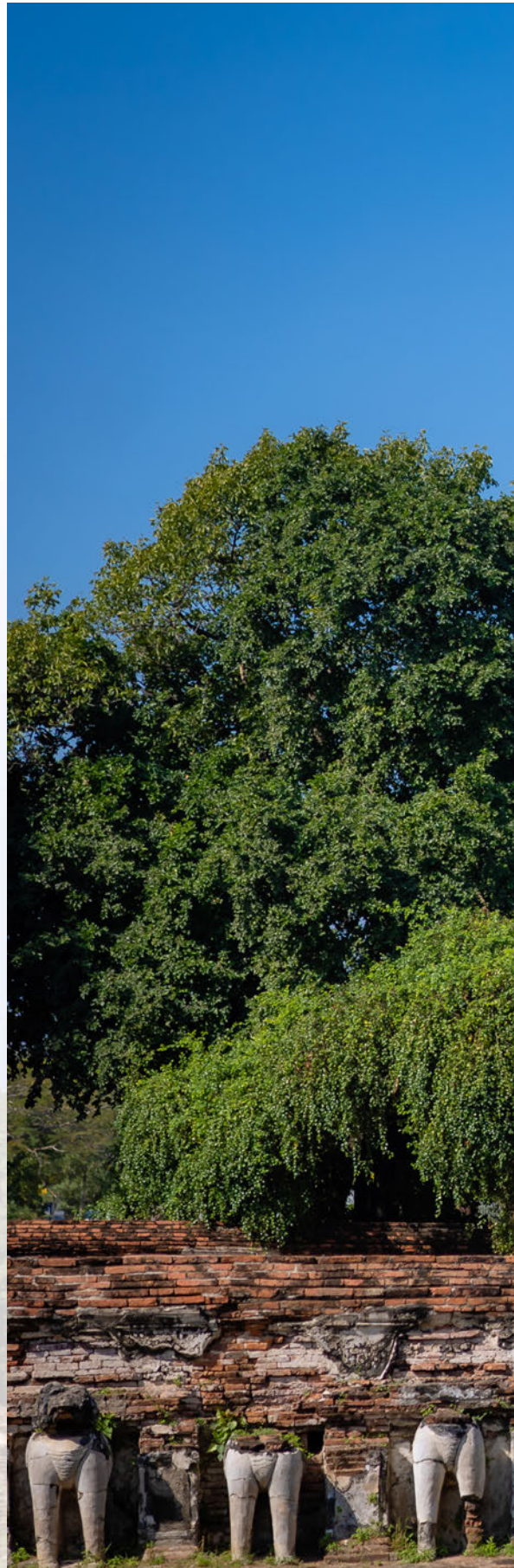
☀️ กำแพงล้อมรอยเขตพุทธาวาส ☀️

เป็นกำแพงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวประมาณ ๒๐๗ เมตร กว้างประมาณ ๕๒ เมตร ก่อด้วยอิฐถือปูน มีประตูทางเข้า - ออกทั้งหมด ๖ ประตู ด้านหน้า ด้านหลัง ด้านละ ๑ ประตู ด้านข้าง ด้านละ ๒ ประตู ชุ่มประตูโค้งแหลมประดับด้วยฐานบัวลูกแก้วอกไก่เช่นเดียวกับกำแพงประตูทางเข้าด้านหน้าซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก มีฉนวนเชื่อมไปยังกำแพงแก้วเป็นทางเข้าสู่พระอุโบสถ กว้างประมาณ ๒.๕๐ เมตร ก่อด้วยอิฐสูงประมาณ ๑.๕๐ เมตร ซึ่งคงจะเป็นทางเสด็จฯ เข้า - ออกของพระเจ้าแผ่นดินและฝ่ายใน เป็นลักษณะพิเศษของวัดนี้ ซึ่งไม่ปรากฏพบในวัดอื่น ๆ จากฉนวนนี้มีช่องผ่านออกไปสู่ลานเจดีย์รายทรงกลมที่ตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือและทิศตะวันออกเฉียงใต้และเจดีย์รายองค์อื่น ๆ

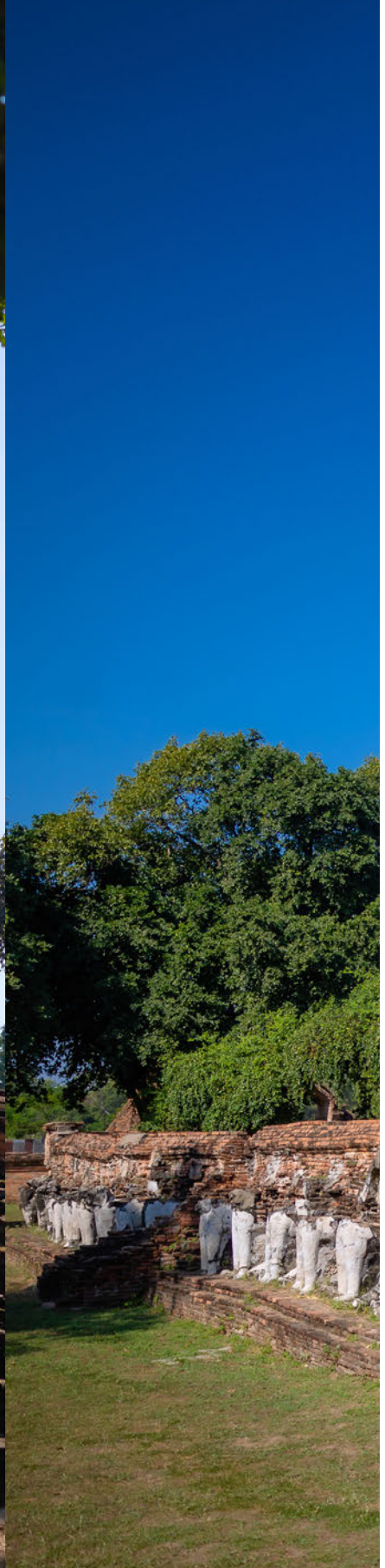
เจดีย์ช้างล้อม

คือเจดีย์ทรงระฆังเป็นประธานของวัด
ก่ออิฐสอปูนตั้งอยู่บนฐานประทักษิณรูปสี่เหลี่ยม
จัตุรัส มีรูปช้างปูนปั้นครึ่งตัวประดับอยู่ภายในซุ้มโค้ง
ต่อเนื่องกันไปโดยรอบทั้งสี่ด้าน ด้านละ ๒๐ ตัว
รวมทั้งสิ้น ๘๐ ตัว

ลานประทักษิณล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว
มีบันไดทางขึ้น ๔ ด้าน ประดับด้วยฐานบัวลูกแก้ว
และฐานสิงห์ พื้นปูด้วยกระเบื้องดินเผา องค์เจดีย์
ตั้งอยู่กลางเป็นเจดีย์ทรงระฆังกลมตั้งอยู่บนฐาน
บัวกลมเหนือฐานบัวมีซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูป
หินทรายปางมารวิชัยนั่งขัดสมาธิราบ ซึ่งมีร่องรอย
ของการพอกปูน เป็นซุ้มโค้งต่อเนื่องกันไปโดยรอบ
๒๐ ซุ้ม ซุ้มประจำทิศจะใหญ่และยื่นออกมา
มากกว่าซุ้มอื่น ๆ เหนือซุ้มพระพุทธรูปขึ้นไป
เป็นมาลัยเถา ๓ ชั้น องค์ระฆัง สนวนยอดตั้งแต่
บัลลังก์ บัวฝาละมี และปล้องไฉนได้หักพังทลาย
ลงมาหมดสิ้น ซึ่งยังคงเห็นสภาพของส่วนที่หักพัง
บนลานประทักษิณ ในขณะเดียวกันกรมศิลปากร
ได้ก่อส่วนยอดเจดีย์ที่ชำรุดหักพังเป็นตัวอย่างของ
รูปแบบเดิมไว้ด้วย

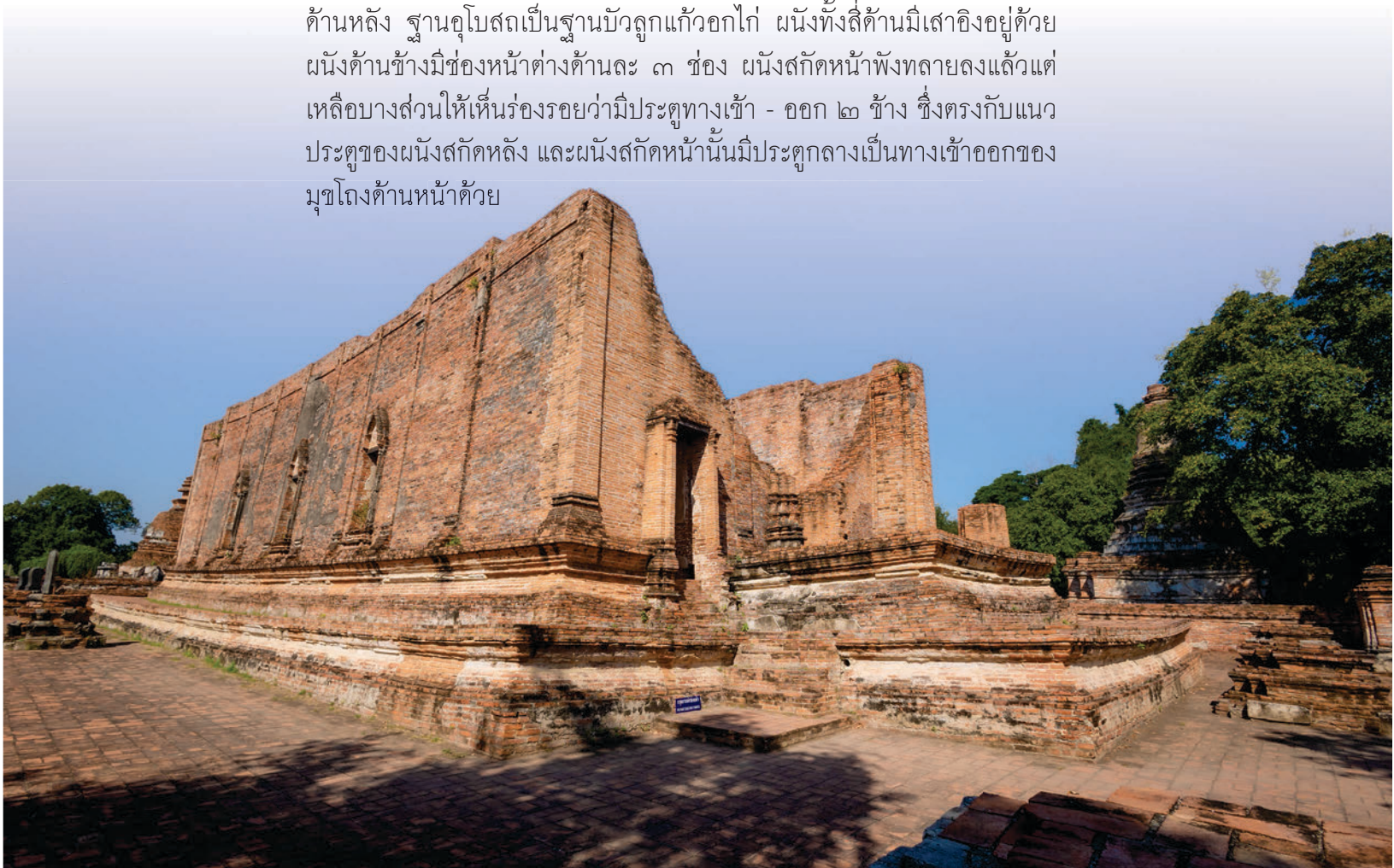

อุโบสถ

อยู่ถัดจากเจดีย์ช้างล้อมไปทางทิศตะวันออก มีขนาดใหญ่มากตั้งอยู่บนฐานบัวรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีลักษณะอ่อนโค้งคล้ายคอกช้าง อันเป็นลักษณะของศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย สันนิษฐานว่าน่าจะได้รับการปฏิสังขรณ์ครั้งรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ซึ่งคงจะก่อสร้างบนฐานรากเดิม เห็นได้จากลักษณะซุ้มประตู หน้าต่างรวมทั้งลวดลายประดับต่าง ๆ ที่เหลือ นอกจากนี้ยังพบว่าเสาซึ่งน่าจะตั้งอยู่บนจุดตัดของแนวคานแต่ละแนวซึ่งเป็นจุดรับน้ำหนักกลับได้มีการเคลื่อนออกไปเล็กน้อย โดยทิ้งให้เห็นร่องรอยของเสาเดิม ทั้งนี้เป็นการก่อสร้างรับน้ำหนักภายในชั้นใหม่แทนเสาเดิม

อุโบสถยกพื้นสูง มีมุขโถงยื่นออกมาจากผนังสกัดทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ฐานอุโบสถเป็นฐานบัวลูกแก้วอกไก่ ผนังทั้งสี่ด้านมีเสาอิงอยู่ด้วยผนังด้านข้างมีช่องหน้าต่างด้านละ ๓ ช่อง ผนังสกัดหน้าพังทลายลงแล้วแต่เหลือบางส่วนให้เห็นร่องรอยว่ามีประตูทางเข้า - ออก ๒ ซ้ำง ซึ่งตรงกับแนวประตูของผนังสกัดหลัง และผนังสกัดหน้านั้นมีประตูกลางเป็นทางเข้าออกของมุขโถงด้านหน้าด้วย

ภายในอุโบสถมีเสาแปดเหลี่ยมรองรับหลังคา ๒ แถว ๆ ละ ๔ ต้น มีฐานชุกชีประดิษฐานพระพุทธรูปอยู่ในซุ้มประตู หน้าต่าง เป็นซุ้มทรงบันแถลง มีเสากรอบซุ้มซึ่งเป็นเสาคิดกับผนังเรียงเหลื่อมกันคล้ายย่อมุมเพื่อรองรับซุ้ม ส่วนล่างของเสากรอบประตูมีฐานสิงห์รองรับ ฐานสิงห์ซึ่งรองรับกรอบประตู มีความสัมพันธ์กับบัวเชิงฐานจนดูคล้ายกับว่าเป็นส่วนเดียวกัน ฐานสิงห์ของเสากรอบประตูเปิดแนวกลางเพื่อเป็นช่องบันไดสำหรับเข้าออก

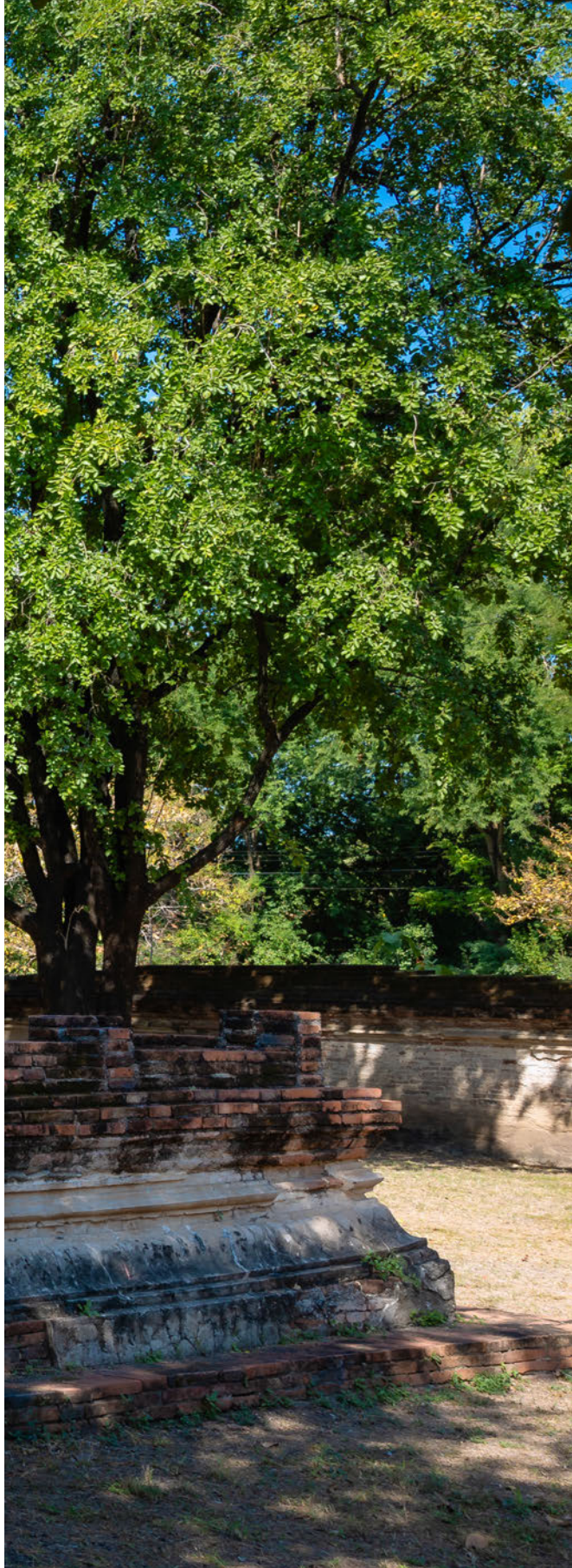
หน้าต่างมีเค้าโครงเช่นเดียวกับประตู แต่มีความโค้งเว้าน้อยกว่าเมื่อเทียบกับประตูอาจเป็นระเบียบหรือความนิยมอย่างหนึ่งของการทำกรอบซุ้มหน้าต่าง ฐานสิงห์เป็นฐานเต็มรูปโดยไม่เปิดแนวกลาง อันเป็นไปตามเงื่อนไขของหน้าต่างที่ไม่ต้องมีบันได

ขึ้น - ลง และทำคล้ายย่อมุมตามแนวของเสา ลวดลายที่ประดับหน้าบันซุ้มหน้าต่างเป็นลายก้านขด
ที่มีก้าน ม้วนเป็นวงมีใบไม้ซีกใบไม้ซ้อนหุ้มกันเป็นกระหนกทางกนิริ ยังมีลายปูนปั้นบางส่วนเหลือ
อยู่ที่หน้าบันซุ้มหน้าต่างด้านทิศเหนือ ๑ ช่อง

หลังคาอุโบสถมุงด้วยกระเบื้องกาบกล้วยประดับด้วยกระเบื้องเชิงชาย ลวดลายต่าง ๆ ปัจจุบัน
ได้หักพังลงมาหมดแล้ว

อุโบสถล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว มีทางเข้า ๔ ทาง คือ ทิศตะวันออก
ด้านหน้าอุโบสถต่อกับทางถนน ทิศตะวันตกเป็นทางเข้าสู่เจดีย์
ข้างล้อม ส่วนทิศเหนือและทิศใต้จะออกไปสู่ลานวัดซึ่งมีเจดีย์รายด้านทิศ
เหนือและทิศใต้ของอุโบสถ มุมกำแพงแก้วทั้ง ๔ ทำลักษณะย่อมุมที่
ประตูทางเข้าทั้ง ๔ ด้าน และที่ย่อมุมกำแพงจะทำเป็นเสาหัวเม็ด
ซึ่งส่วนใหญ่ยอดเสาได้หักพังหมด ระหว่างกำแพงแก้วและอุโบสถ
มีใบเสมาหินชนวนสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่บนฐานบัวตั้งประจำทั้ง
๘ ทิศ ปรางค์ใบเสมา ๒ ใบ นอกนั้นเหลือเพียงฐาน
นอกจากนี้ยังพบท่อระบายน้ำบริเวณทางขึ้น
บันไดทั้ง ๔ ด้าน และบริเวณกึ่งกลางอุโบสถทั้ง ๔
ด้าน รวม ๘ ท่ออีกด้วย ท่อระบายน้ำนี้ระบายไป
ยังบ่อพักน้ำนอกกำแพงแก้วอุโบสถ

๘ วิหาร

มี ๒ หลัง เป็นวิหารขนาดเล็กอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือหลังหนึ่ง ทิศตะวันออกเฉียงใต้หลังหนึ่ง ก่อด้วยอิฐสอปูน ผนังและหลังคาได้พังลงมาหมดแล้ว เหลือแต่ฐาน มีลักษณะเป็นฐานหน้ากระดานขนาดเล็กแล้วต่อด้วยฐานบัวลูกแก้วยกพื้นสูงจากพื้นดินประมาณ ๑.๓๐ เมตร มีบันไดทางขึ้นทางด้านทิศตะวันตก หลังคาเป็นเครื่องไม้มุงด้วยกระเบื้องกาบกล้วยและคงมีการตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นอีกด้วย

เจดีย์ราย

บรรดาเจดีย์รายต่าง ๆ ในวัดมเหยงคณ์ มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงกลมทั้งสิ้น สันนิษฐานว่า คงสร้างในสมัยอยุธยาตอนต้น และคงจะได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์หรือก่อสร้างเพิ่มเติม ขึ้นอีกในสมัยต่อ ๆ มา โดยเฉพาะการบูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่สมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ เนื่องจากพบร่องรอยการบูรณะโดยพอกปูนทับ เช่น เจดีย์รายรอบเจดีย์ข้างล้อม และร่องรอยการก่อสร้างเพิ่มเติม เช่น เจดีย์ทองแดง

เจดีย์รายด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ด้านหน้าวัดใกล้กับมุมกำแพงด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมเตี้ย ๆ องค์เจดีย์มีฐานแปดเหลี่ยมและฐานปัทม์กลม จากนั้นเป็นมาลัยเถา ๓ ชั้น บัวปากระฆังแล้วจึงเป็นองค์ระฆังรูปโอคว่ำค่อนข้างตรงเป็นทรงกระบอกไม่ผายออกมากนัก ยอดประกอบด้วยบัลลังก์สี่เหลี่ยม ก้านฉัตรไม่มีเส้าฐานบัวผละมีและปล้องไฉนหักพังทลายลงมา

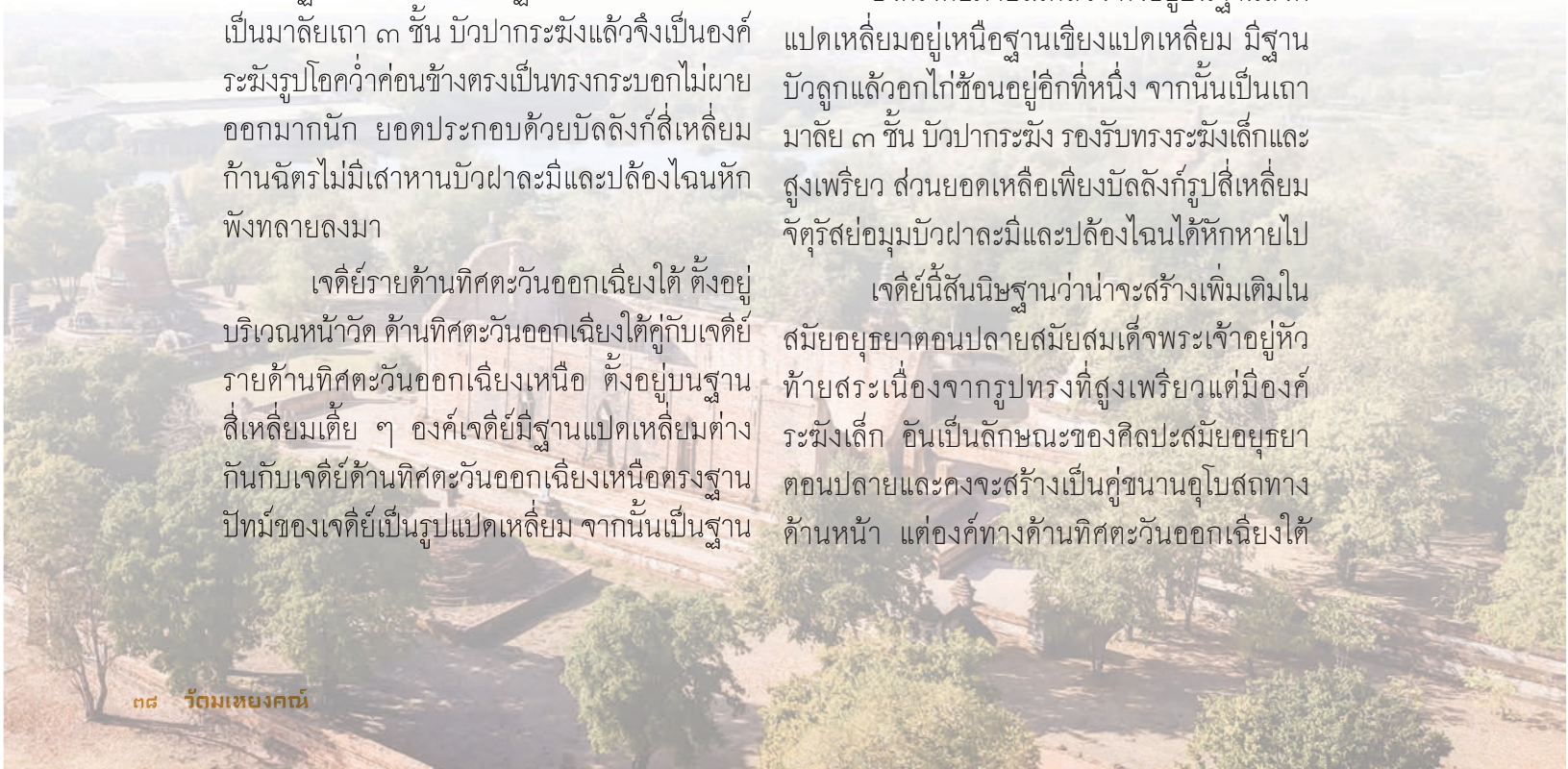
เจดีย์รายด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัด ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้คู่กับเจดีย์รายด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมเตี้ย ๆ องค์เจดีย์มีฐานแปดเหลี่ยมต่างกับเจดีย์ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือตรงฐานปัทม์ของเจดีย์เป็นรูปแปดเหลี่ยม จากนั้นเป็นฐาน

หน้ากระดานรองรับมาลัยเถา ๓ ชั้น บัวผละมี แล้วจึงเป็นองค์ระฆังรูปโอคว่ำค่อนข้างตรงเป็นทรงกระบอก ส่วนยอดเหลือแต่บัลลังก์สี่เหลี่ยม ตั้งแต่ก้านฉัตรตลอดจนปล้องไฉนหักหายไปหมดแล้ว

เจดีย์ทองแดง ตั้งอยู่ใกล้มุมกำแพงแก้วทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเจดีย์ทรงระฆังกลมตั้งอยู่บนฐานประทักษิณ ซึ่งเป็นฐานบัวรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีท่อนไม้สูง ประดับด้วยมาลัยลูกแก้วออกไถ่ ๒ เส้นโดยมีฐานเชิงสี่เหลี่ยมจัตุรัสรองรับอีกทีหนึ่ง มีบันไดทางขึ้นทางทิศตะวันออกที่มุมของฐานประทักษิณมีเจดีย์ขนาดเล็กประดับอยู่ด้วย

องค์เจดีย์ภายในกลวง ตั้งอยู่บนฐานสิงห์แปดเหลี่ยมอยู่เหนือฐานเชิงแปดเหลี่ยม มีฐานบัวลูกแล้วออกไถ่ซ้อนอยู่อีกทีหนึ่ง จากนั้นเป็นเถามาลัย ๓ ชั้น บัวปากระฆัง รองรับทรงระฆังเล็กและสูงเพรียว ส่วนยอดเหลือเพียงบัลลังก์รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมบัวผละมีและปล้องไฉนหักหายไป

เจดีย์นี้สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างเพิ่มเติมในสมัยอยุธยาตอนปลายสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระเนื่องจากรูปทรงที่สูงเพรียวแต่มีองค์ระฆังเล็ก อันเป็นลักษณะของศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลายและคงจะสร้างเป็นคู่ขนานอุโบสถทางด้านหน้า แต่องค์ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้

๓๘ วัดมเหยงคณ์

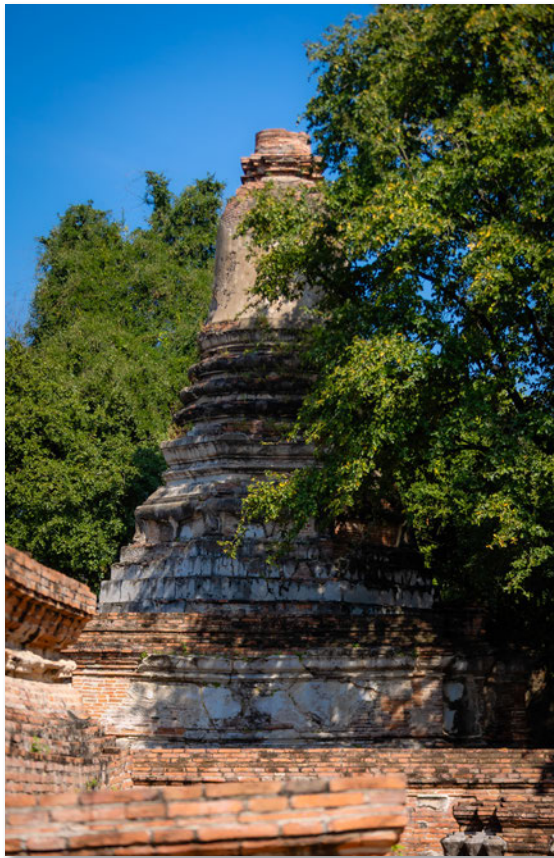
ได้ทำลายลงแล้ว และไม่ปรากฏอยู่ ทั้งนี้มีหลักฐานปรากฏอยู่ในแผนผังที่กรมศิลปากร จัดทำขึ้นในพุทธศักราช ๒๕๐๑ ว่ามีอีกองค์หนึ่ง และเมื่อขุดแต่งบูรณะเมื่อ พุทธศักราช ๒๕๔๒ พบฐานเจดีย์อยู่บริเวณติดกับกำแพงแก้วอุโบสถทางทิศใต้ ลักษณะเป็นเจดีย์แปดเหลี่ยมก่ออิฐ สภาพเห็นเพียงฐาน

เจดีย์รายด้านทิศเหนือของอุโบสถ เป็นเจดีย์ทรงระฆังกลมตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม องค์เจดีย์ประกอบด้วยฐานหน้ากระดานกลม ๓ ชั้น และเป็นชุกชีบัวคว่ำ ๓ ชั้น จากนั้นเป็นมาลัยเถา ๓ ชั้น แล้วจึงเป็นบัวปากกระฆัง องค์ระฆังกลม ปากกระฆัง

ผายออกเล็กน้อย ส่วนยอดมีบัลลังก์แปดเหลี่ยมบัวผาละมี มีเสาดานรองรับ ปล้องโฉนมีลักษณะคล้ายบัวลูกแก้ว อันเป็นลักษณะพิเศษของเจดีย์องค์นี้ที่แตกต่างจากเจดีย์องค์อื่น ๆ

เจดีย์รายด้านทิศใต้ของพระอุโบสถ เป็นเจดีย์ทรงกลมตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมองค์เจดีย์มีฐานเชิงกลม ๓ ชั้นรองรับ จากนั้นเป็นชุกชีฐานบัวคว่ำ ๓ ชั้นก่อนที่จะเป็นมาลัยเถา ๓ ชั้น ส่วนองค์ระฆังและส่วนยอดไม่อาจทราบได้ว่ามีลักษณะเช่นไรเนื่องจากได้หักพังหมดแล้ว สันนิษฐานว่าน่าจะมีลักษณะเช่นเดียวกับเจดีย์ทางด้านทิศเหนือ

เจดีย์รายรอบเจดีย์ช้างล้อม มีเจดีย์ ๔ องค์
สันนิษฐานว่าเป็นเจดีย์รายประจำมุมทั้ง ๔ ของ
เจดีย์ช้างล้อม เป็นเจดีย์ทรงกลมตั้งอยู่บนฐาน
สี่เหลี่ยมเตี้ย ๆ องค์เจดีย์ประกอบด้วยฐานบัวคว่ำ
๓ ชั้น ต่อด้วยมาลัยเถาและบัวปากระฆัง ซึ่งมี
ปูนปั้นเป็นรูปกลีบบัวจากนั้นเป็นองค์ระฆังกลม
ก่อนข้างเตี้ย ส่วนยอดคือบัลลังก์รูปสี่เหลี่ยม
จัตุรัส บัวฝาละมีและปล้องไฉนมีเส้าหนารองรับ

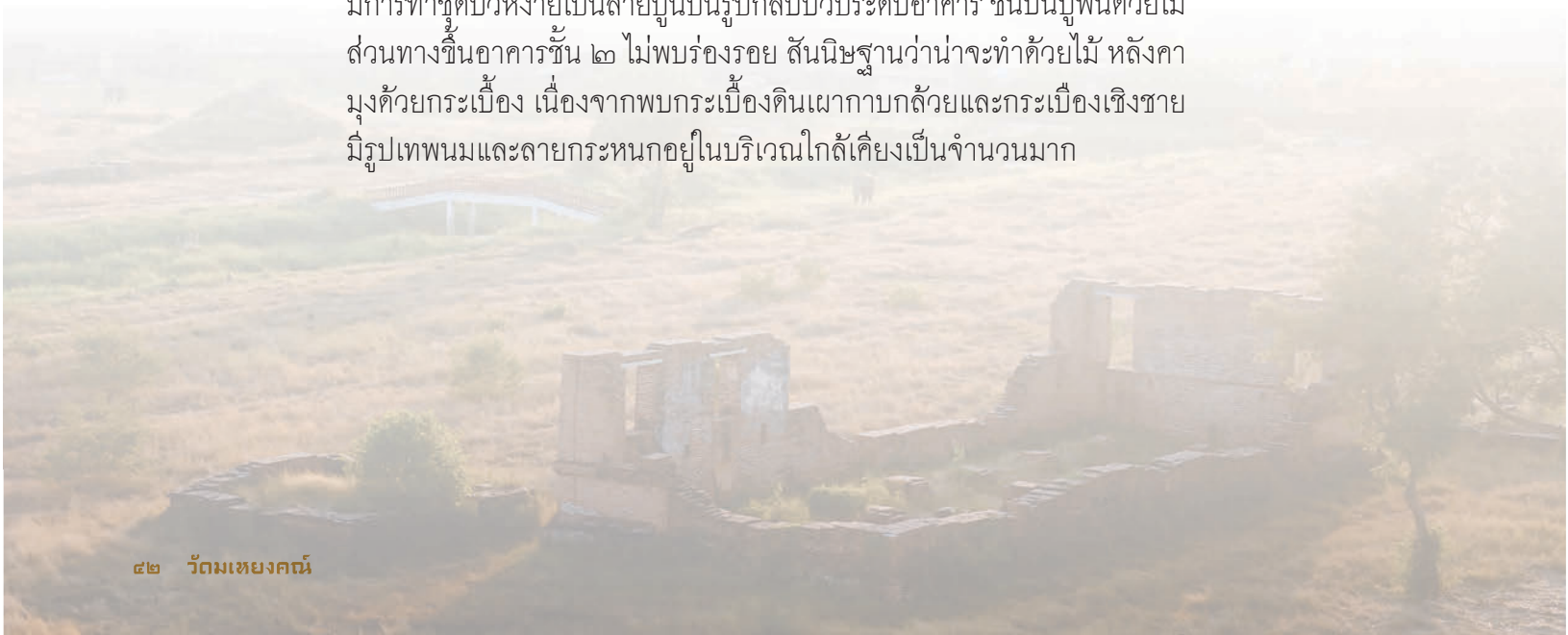
เจดีย์เหล่านี้มีร่องรอยการพอกปูนทับ
เป็นชั้น ๆ สันนิษฐานว่าคงจะได้รับการซ่อมแซม
บูรณปฏิสังขรณ์ในสมัยหลังซึ่งน่าจะเป็นสมัย
อยุธยาตอนปลาย

ตำหนักมเหยงคณ์

อยู่ในบริเวณเขตสังฆาวาส เป็นตำหนักซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระโปรดให้สร้างขึ้นและเสด็จพระราชดำเนินไปประทับแรมบัญชาการบูรณปฏิสังขรณ์พระอาราม เดิมมีผู้กล่าวว่า อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัดมเหยงคณ์ แต่จากการสำรวจไม่พบรากฐานในบริเวณดังกล่าว พบว่าบริเวณทิศใต้ห่างจากกำแพงเขตพุทธาวาสประมาณ ๗๓.๕๐ เมตรมีซากโบราณสถานเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ๒ ชั้นก่ออิฐสอปูน กว้างประมาณ ๑๐.๕๐ เมตร ยาวประมาณ ๒๔.๘๐ เมตร ตั้งอยู่บนฐานบัวคว่ำ ตัวอาคารมีช่องทางเข้าทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ด้านละ ๓ ช่องเป็นทรงโค้งแหลม พื้นอาคารชั้นล่าง มีเสา สี่เหลี่ยมรองรับพื้น ๒ แถว ๆ ละ ๖ ต้น และยังมีการก่อเสาดิฐเป็นตอม่อเสริมระหว่างเสาแต่ละคู่ ๒ แถว ๆ ละ ๕ ต้น ผนังอาคารเหลืออยู่เพียง ๒ ด้าน คือ ด้านทิศใต้และทิศตะวันตก ภายในอาคารด้านข้างหน้าต่างมีรอยเว้าสำหรับเสียบคานผนังหลังหน้าต่าง พื้นระหว่างประตูทางเข้าชั้นล่าง และชั้นบนมีรูเต้าเสียบคานไม้ทั้ง ๒ ข้าง ผนังภายนอกมีเสาประดับผนัง และมีการทำซุ้มบัวหงายเป็นลายปูนปั้นรูปกลีบบัวประดับอาคาร ชั้นบนปูพื้นด้วยไม้ ส่วนทางขึ้นอาคารชั้น ๒ ไม่พบร่องรอย สันนิษฐานว่าน่าจะทำด้วยไม้ หลังคามุงด้วยกระเบื้อง เนื่องจากพบกระเบื้องดินเผาจากบักถ้วยและกระเบื้องชิงช้าย มีรูปเทพนมและลายกระหนกอยู่ในบริเวณใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก

อาคารโบราณสถาน ๘ แห่ง

ภายในเขตสังฆาวาสใกล้กับตำหนักมเหยงคณ์ พบซากอาคารโบราณสถานอีก ๘ แห่ง ปัจจุบันเหลือเพียงฐานอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตำหนักมเหยงคณ์ ประมาณ ๑๐ เมตร แห่งหนึ่ง เป็นอาคารตั้งอยู่บนฐานเชิงสี่เหลี่ยมขนาด ๙ x ๑๑ เมตร มีเสาเป็นเสาอิฐกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๕๐ เซนติเมตร มีทั้งเสาในประธานและเสามุขตรงช่วงเสากลางโบราณสถาน มีเอ็นเชื่อมต่อกันระหว่างเสาในประธาน สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นพลับพลาที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระหรือว่าราชการขณะคุมการบูรณะ

ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของตำหนักมเหยงคณ์ประมาณ ๑ เมตร มีซากโบราณสถานเป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมขนาด ๗.๕ x ๗.๕ เมตร ตั้งอยู่บนชุกฐานบัวลูกแก้วอกไก่ ไม่พบร่องรอยของเสา

ด้านทิศใต้ติดคลองโบราณ มีซากโบราณสถานเหลือเพียงฐานสี่เหลี่ยมขนาด ๖ x ๕ เมตร ภายในอาคารมีลักษณะเป็นอิฐเรียงตัวเชื่อมต่อกันคล้ายรูปตัวยู (U) ไม่พบร่องรอยของเสา

ด้านทิศตะวันตก พบเพียงอิฐเรียงตัวขนานกัน ส่วนปลายเชื่อมต่อกับลักษณะคล้ายรูปตัวยู (U) อาคาร ทั้ง ๘ แห่งดังกล่าว น่าจะเป็นอาคารโถง ไม่ก่อผนัง

สระน้ำ

ตั้งทางทิศใต้ของอุโบสถ เป็นสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด ๙.๕๐ x ๕.๕๐ เมตร สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ เพื่อให้เป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีการขุดพบเจดีย์รายอีก ๑ องค์ บริเวณติดกับกำแพงวัดด้านทิศใต้ ใกล้กับประตูทางเข้าเป็นเจดีย์แปดเหลี่ยม ก่อฐานศิลาแดงและก่ออิฐตาม สันนิษฐานว่าเจดีย์องค์นี้ถูกยุบหรือรื้อทิ้งมากกว่าการเสื่อมสภาพหรือพังทลายตามกาลเวลา

เจดีย์ ๘ องค์

นอกกำแพงเขตพุทธาวาสทางทิศตะวันตกมีซากเจดีย์เรียงรายอยู่อีก ๘ องค์

เจดีย์ด้านทิศเหนือ เป็นเจดีย์ทรงกลมก่อด้วยอิฐไม่สอปูน สภาพปรักหักพังมากเหลือเพียงฐาน จากหลักฐานการรายงานสภาพลักษณะสถาปัตยกรรมโบราณสถานวัดมเหยงคณ์ของเจ้าหน้าที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา กล่าวว่า ภายในองค์เจดีย์ก่อเป็นห้องสี่เหลี่ยม ผนังฉาบด้วยปูนและได้พบแผ่นหินชนวนมีลวดลายเทพนมอยู่ในซุ้มคล้ายกับภาพจิตรกรรมในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะ เข้าใจว่าจะประดับอยู่ที่ผนังทั้ง ๔ ด้าน ลักษณะเช่นนี้พบที่วัดลีลาสมุทด้วย น่าจะเป็นคติเก่าแบบอยุธยาตอนต้นหรือเก่ากว่านั้น

เจดีย์องค์กลาง ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมเตี้ย ๆ เป็นเจดีย์ทรงกลม สันนิษฐานว่ามีการก่อสร้างทับซ้อนกัน ๒ ครั้ง ครั้งแรกเป็นการก่ออิฐไม่สอปูน ภายในเป็นช่องกลวงสี่เหลี่ยม จากนั้นมีการก่อทับ ซ้อนบนฐานสี่เหลี่ยมพอกทับองค์เจดีย์ด้วยการก่ออิฐ ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น สอดด้วยปูนอีกครั้งหนึ่ง มีสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก

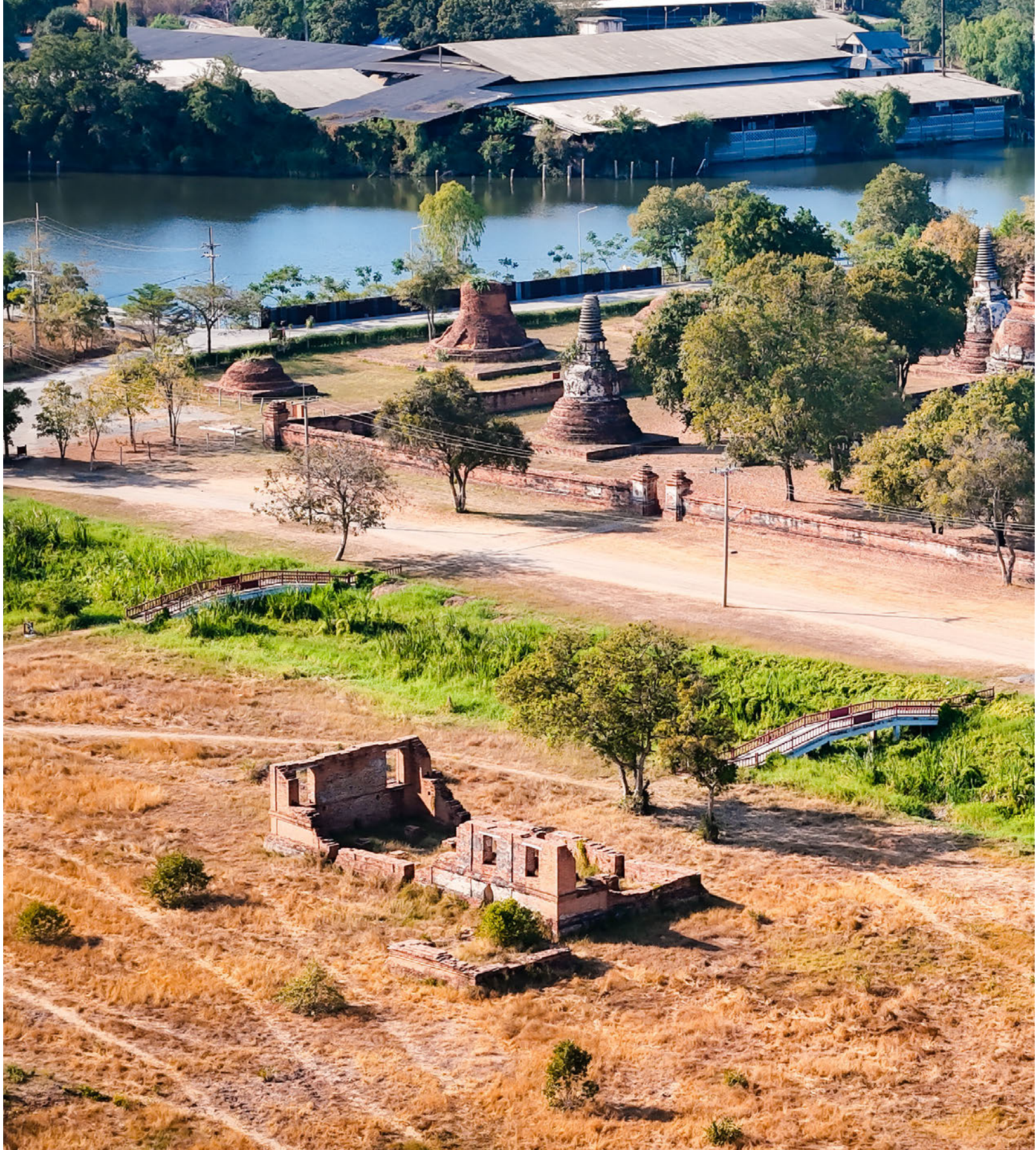
เจดีย์ด้านทิศใต้ เป็นเจดีย์ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยม ๒ ชั้น องค์เจดีย์ก่อด้วยอิฐไม่สอปูนสภาพพังทลายมาก

เจดีย์ทางด้านทิศตะวันออกของเจดีย์ราย ทิศเหนือและติดกับกำแพงวัด เป็นเจดีย์ขนาดเล็กที่สุดในจำนวนเจดีย์ราย ๘ องค์ ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส อยู่ในสภาพทรุดโทรมมากและมีต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่บนองค์เจดีย์

จะเห็นได้ว่าเจดีย์ทั้ง ๘ องค์นี้ค่อนข้างเก่าแก่แต่เนื่องจากเป็นเจดีย์ที่ตั้งอยู่ทางด้านหลังวัดไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควรจึงทรุดโทรมและผุพังไปตามสภาพและกาลเวลา

เนินดิน โถกขมา

เป็นเนินดินอยู่ทางทิศตะวันออก (หน้าวัด) ห่างจากประตูกำแพงวัดประมาณ ๕๐ เมตร มีรากฐานอิฐสมัยอยุธยาอยู่บนเนินโคก สันนิษฐานว่าอาจเป็นที่ตั้งพลับพลาของพระเจ้าหงสาวดี และเมื่อครั้งบูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ คงจะได้สร้างเจดีย์เล็กหรือสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ในบริเวณนี้ ปัจจุบันเป็นสวนลานดิน ลานธรรมจักร

วัดมเหยงคณ์

ภายหลังที่กรุงศรีอยุธยาล่มสลาย ถูกอริราชศัตรูเข้าโจมตี ทำลายบ้านเมืองเสียหายจนไม่สามารถกู้คืนกลับมาได้ วัดวาอารามหลายวัดถูกทิ้งร้าง แม้บางอารามไม่ได้รับผลกระทบจากภัยสงคราม แต่ถูกทอดทิ้งไร้การบูรณปฏิสังขรณ์ก็ทรุดโทรมพังทลายไปตามกาลเวลา ทั้งนี้ยังถูกโจรใจทมิฬไม่เกรงกลัวบาปอกุศล เข้ามาขุดเจาะหาสมบัติของมีค่า โดยที่สุกแม้พระพุทธรูปก็ถูกย้ายถูกขนออกไป ยิ่งทำให้วัดพังจนไม่เหลือเค้าบางวัดเหลือเพียงฐานเพื่อให้รู้ว่า สถานที่แห่งนี้เคยเป็นพุทธศาสนสถาน อันเป็นที่สาธุชนได้บำเพ็ญบุญ กอปรการกุศล

วัดมเหยงคณ์ได้รับผลกระทบดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น กลายเป็นวัดถูกทิ้งร้าง ให้ทรุดโทรมจน

พังทลาย ทั้งนี้ด้วยอยู่นอกเขตเมือง จึงไร้ผู้ดูแลคิปฏิบัติสังขรณ์กลับคืนมา จนกระทั่งกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานสำคัญของชาติ เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๔๙๔ แต่ยังไม่ได้รับการบูรณะขุดแต่ง สภาพวัดจึงถูกปกคลุมไปด้วยป่าและหญ้ารกรุง ต่อมาใน พุทธศักราช ๒๕๒๑ จึงได้รับการขุดแต่งเป็นครั้งแรกตามโครงการขุดแต่งบูรณะโบราณสถานเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา และบริเวณใกล้เคียง โบราณสถานเหล่านี้จึงปรากฏสภาพให้เห็นร่องรอยของความเจริญรุ่งเรือง และระดับความสำคัญของพระอาราม

ถึงพุทธศักราช ๒๕๒๗ พระเทพพรหมคุณ พระราชภาวนาวิริยญาณ (สุรศักดิ์ เขมรวิสัย) สมัยเมื่อยังเป็นพระสุรศักดิ์ เขมรวิสัย ขณะจำพรรษา

อยู่ที่วัดเพลงวิปัสสนา กรุงเทพมหานคร ได้กลับมา
เยี่ยมบ้านเกิดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้จาริกมา
ถึงบริเวณวัดมเหยงคณ์ ซึ่งขณะนั้นยังเป็นป่ารกชัฏ
พิจารณาเห็นว่าเป็นสถานที่เงียบสงบ เหมาะจะเป็นที่
ปฏิบัติสมณธรรมได้ จึงได้ชักชวนพุทธศาสนิกชนมา
แคว้นทางพอเป็นที่ปฏิบัติธรรมได้ และได้จัดให้มีการ
ปฏิบัติธรรม ซึ่งได้รับการสนใจจากพุทธศาสนิกชนเป็น
อย่างมาก แต่เนื่องด้วยวัดมเหยงคณ์เป็นเขตโบราณ
สถาน ไม่สามารถปลูกสิ่งก่อสร้างใด ๆ ได้ ท่านจึง
ได้รวบรวมทุนทรัพย์ซื้อที่ดินในเขตติดกับวัดมเหยง
คณ์ ได้ทำการปรับพื้นที่สำหรับปลูกสร้างศาสนสถาน
ขึ้น โดยมีพุทธศาสนิกชนถวายการอุปถัมภ์เรื่อยมา

พระเดชพระคุณพระราชภาวนาวิริยญาณ
ได้จัดให้มีการปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับ
สร้างศาสนสถานควบคู่กันไป ทั้งนี้ยังได้ซื้อที่ดินเพิ่ม
เพิ่มขึ้นอีก เมื่อมีพระภิกษุ จำพรรษามากขึ้น จึงได้
ดำเนินการขอยกวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษา ในวันที่ ๓
ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๔ โดยความเห็นชอบของ
มหาเถรสมาคม กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ประกาศ
ตั้งวัดขึ้น โดยให้ใช้ชื่อ “วัดมเหยงคณ์” ตามนาม
วัดเดิม และได้แต่งตั้งพระเดชพระคุณพระราชภาวนา
วิริยญาณ ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระครูเกษมธรรมทัต
เป็นปฐมเจ้าอาวาส

๕๒ วัดพนม

วัดมเหยงคณ์ ๕๓

คู่มือสถาปัตยกรรมพระธาตุเจดีย์มหาวิหาร
วัดมหาธาตุ อ.พระนครศรีอยุธยา

๓. นำสัมมาปณิธานพลิกฟื้นโบราณสถานวัดอรุณราช

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๗ พระราชภาวนาวิริยญาณ เจ้าอาวาสวัดมเหยงคณ์ (ปัจจุบัน) ในขณะนั้นยังเป็นเพียง พระสุรศักดิ์ เขมรวิลี (เพ็งอาทิตย์) ได้จาริกมาพบโบราณสถานวัดมเหยงคณ์ (ร้าง) บังเกิดจิตกตัญญูทเวทิตา รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระพุทธมัทธยาธิราชเจ้าทุกพระองค์ ที่ทรงสร้าง ทรงพัฒนา และบูรณปฏิสังขรณ์วัดในคราวล้อมโถมลี้บต่อกันมาแต่อดีตกาล ก่อนที่วัดนี้จะกลายเป็นวัดร้าง หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ พุทธศักราช ๒๓๑๐ จวบจนถึงปัจจุบัน จึงตั้งสัมมาปณิธานที่จะดำเนินปฏิปทาพลิกฟื้นความเป็นวัดอรุณราช ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ของวัดนี้ให้คืนกลับมา ทั้งยังเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ในแนวทางของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล และราชสักการะแด่สมเด็จพระพุทธมัทธยาธิราชเจ้าทุกพระองค์ ผู้ทรงพระคุณประเสริฐยิ่งต่อพระพุทธศาสนาและแผ่นดินไทย

วัดมเหยงคณ์ (ร้าง) อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร และได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานสำคัญของชาติเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๔ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๕ องค์การยูเนสโกได้จดทะเบียนให้เป็นมรดกโลก ดังนั้นสัมมาปณิธานของพระสุรศักดิ์ เขมรวิลี ที่จะฟื้นคืนความเป็นวัดอรุณราชของวัดมเหยงคณ์ (ร้าง) จึงทำได้เพียงบนพื้นที่ส่วนต่อเนืองนอกเหนือไปจากเขตโบราณเท่านั้น อย่างไรก็ตาม โบราณสถานวัดมเหยงคณ์ (ร้าง) ก็เป็นแรงบันดาลใจสำคัญ นำไปสู่การสร้างวัดมเหยงคณ์ (ใหม่) ในปัจจุบัน ซึ่งเริ่มต้นจากการก่อตั้งสำนักปฏิบัติกรรมฐาน น้อมวิปัสสนาธรรม นำเผยแผ่จนมีพุทธศาสนิกชนเลื่อมใสศรัทธา เข้ามาประพฤติปฏิบัติ เจริญศีล สมาธิ ปัญญา สร้างกุศลผลบุญ บริจาคทาน รักษาศีล บำเพ็ญภาวนา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา นำความสงบร่มเย็นมาสู่ชุมชนโดยรอบโบราณสถาน วัดมเหยงคณ์ (ร้าง) ตลอดจน ทั้งนี้การก่อสร้างเสนาสนะ การจัดกลุ่มอาคารต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้สอยนั้น จะเกี่ยวเนื่องและอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทั้งสิ้น ไม่ว่าจะการ

กำหนดเขตสังฆาวาส เขตที่พักอุบาสก-อุบาสิกา หรือเขตกรรมฐานที่สงบสงัดแบบป่าธรรมชาติที่ปลูกขึ้นใหม่โดยได้จัดสร้างขึ้นบนพื้นที่ว่างเปล่า ส่วนต่อเนื่องจากทิศตะวันออกของโบราณสถาน วัดมเหยงคณ์ (ร้าง) อ้อมวกทั้งสองด้านคือ ทิศเหนือและทิศใต้ ส่วนตรงกลางตลอดไปจนปลาย ตะวันออกสุด ได้จัดเตรียมไว้ให้เป็นเขตพุทธาวาส โดยกันออกจากเขตโบราณสถาน อุโบสถ (ร้าง) ที่อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากรไว้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ตามระเบียบว่าด้วยเรื่อง โบราณสถานของชาติ และในที่สุดด้วยความมุ่งมั่น ปณิธานแน่วแน่ ประกอบกับเป็นผู้ที่มีความวิริยะอุตสาหะ ในการสร้างบารมี โดยไม่ย่อท้อต่อปัญหา และอุปสรรค

นานัปการ ของพระราชภาวนาวิริญาณ (สุรศักดิ์ เชมรสิ) ท่านจึงตั้งใจดำเนินปฏิปทามาจนกระทั่งถึงวันที่สัมมาปณิธานบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยความเพียร

ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช ๒๕๐๕ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม ประกาศจัดตั้งวัดมเหยงคณ์ใหม่ให้มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ตั้งแต่วันที่ ๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๔ เป็นต้นมา และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๔ จึงนับเป็นวัดปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน อีกวัดหนึ่งในพระพุทธานุศาสน์แห่งประเทศไทย

๒. ชื่อประติมากรรม “อุโบสถวัดมเหยงคณ์”

เมื่อวัดมเหยงคณ์ใหม่ได้รับการประกาศจัดตั้งแล้ว การจัดวางเสนาสนะให้เหมาะสม จึงเป็นเรื่องหนึ่งที่ต้องบริหารจัดการ โดยเฉพาะพื้นที่เขตพุทธาวาส เป็นส่วนที่ทาง วัดมเหยงคณ์ให้ความสำคัญ และตระหนักเป็นพิเศษกว่าส่วนอื่น ๆ เนื่องจากเป็นเขต บูชาและเป็นที่ทำสังฆกรรม จึงถึงเวลาแล้วที่จะต้องสร้างอุโบสถตามแบบแผนของการ วางแผนผังวัดมาแต่โบราณกาล แม้เดิมไม่ได้คิดจะประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ แล้วสร้าง พระสถูปทับเหนือไว้ แต่ประสงค์ให้มีลักษณะประณีตพิเศษ และให้คุณค่าทางความงาม ตามรูปแบบในศิลปะสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาอุโบสถที่ต้องผ่านกระบวนการออกแบบ และก่อสร้างตามวิธีดังกล่าว กลายเป็นข้อตระหนักและนำกังวลมากถึงคุณภาพความ สำเร็จประโยชน์สัมตามความมุ่งหวัง ในเวลาต่อมาความพยายามในการก่อสร้างหาแนวทาง การออกแบบเทคนิค วัสดุ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้ตรงกับ ความต้องการ ในขณะสมัยที่สภาพทางสังคม วิถีชีวิต ธรรมเนียม ความคิดอ่าน เปลี่ยนแปลง ไปหมดสิ้นแล้ว จากเดิมที่ศิลปะ สถาปัตยกรรมในแนวดังกล่าวเคยเรื่องรองอยู่กับมโนภาพ ของจิตอันประณีต ดังนั้นการสร้างสรรคให้ฟื้นขึ้นมาอีกครั้งจึงเป็นเรื่องยุ่งยากเอาการ มิใช่น้อย แต่อย่างไรก็ดี ผู้ออกแบบได้ใช้วิธีการออกแบบวางแผนผังอาคารอุโบสถแบบใหม่ ให้มีพื้นที่ใช้สอยเพิ่มขึ้นเพื่อการประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุไว้ตรงโถงกลางอุโบสถ ส่วนมุขตะวันออกและมุขตะวันตกนั้น ยึดจากศูนย์กลางข้างละ ๔๕ เมตร ประดิษฐาน พระพุทธรูปประธาน ขนาดหน้าพระเพลา ๘ ศอก (๔.๒๕ เมตร) หน้าพระพักตร์ตาม มุขตะวันออกและมุขตะวันตก

คุณค่าของความงามที่มุ่งหมายแต่เฉพาะรูปแบบ เมื่อแรกที่มีความคิดอ่าน เรื่องอุโบสถ ขนาดใหญ่ ความยาว ๙๔.๙๓ เมตร กว้าง ๑๖ เมตร ช่วงมุขกลางกว้าง ๓๒ เมตร ได้มองเลยไปถึงการเอาแบบอย่างจากสถาปัตยกรรมในประวัติศาสตร์อย่างที่เคยถูก บันทึกลงไว้ในเอกสารของต่างชาติ เฉพาะอย่างยิ่งชาวยุโรป หรือแม้แต่การสันนิษฐาน

รูปแบบจากซากโบราณสถานของพระราชวังโบราณกรุงเก่าพระนครศรีอยุธยา แต่ถ้าถามว่า ประเด็นความสนใจอยู่ที่ไหนกันเล่า หากอยู่ที่ ความเหมือน ก็มีคำถามว่า แล้วมีใครเคยเห็น องค์ต้นแบบจริง ๆ บ้างหรือไม่ ความจริงคุณค่า ของตัวสถาปัตยกรรมไทย หากจะมีก็มีอยู่แล้วในตัวสถาปัตยกรรมเอง ความคิดเห็นและการรับฟัง ด้วยจิตใจที่กว้างขวางมีความเป็นธรรม มีเหตุ และผลที่แยกคาย การเปิดใจรับฟังคำอธิบาย แนว ความรู้สึกนึกคิดในการออกแบบ จนสามารถหา แนวทางในการสร้างสรรค์นับเป็นความน่าประทับใจและน่าจดจำยิ่ง ซึ่งเมื่อหยุดคิดพิจารณา จะพบ เห็นคำตอบที่ชัดเจนที่สุดว่า นี่คือการค้นหา แนวทางการออกแบบอุโบสถของวัดมเหยงคณ์ ทรงปราสาทยอด แฉกฉัตรมุข ซึ่งแน่นอนว่า ส่วนที่เป็นความคิดคำนึงหรือความอนุสรณ์ถึงความงดงามในศิลปกรรมในอดีต เป็นเพียงข้อมูล พื้นฐานในการสร้างสรรค์และการออกแบบเท่านั้น ดังนั้นการออกแบบอุโบสถวัดมเหยงคณ์ จึงเป็น ความสัมพันธ์กันระหว่างเนื้อหาสาระ แฉกฉัตร พื้นที่ใช้สอยโครงสร้าง ช่องว่าง องค์ประกอบ ทางสถาปัตยกรรม องค์ประกอบเครื่องประดับ ทรวดทรง รูปร่าง หน้าตาของอุโบสถที่มองเห็น อยู่ตรงหน้าคือ ความรู้สึกสัมผัสถึงรสชาติ ภาษารวมถึงความรู้สึก บรรยากาศ ที่เป็นผลมาจากการกลั่นกรองเพื่อให้เหลือพอเป็นท่าทีที่รู้สึกถึงสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว

การนำรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่นี้ มาใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบ หรือจะเรียกว่า ออกแบบอาคารอุโบสถ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมกับความต้องการใช้รูปแบบอาคาร นับว่าเหมาะสมสอดคล้องสัมพันธ์ หากธรรมเนียมในคุณค่าทางความงามนี้ถูกนำไปใช้ในท้องถิ่นที่ขาดการเชื่อมต่อกับสภาพดังกล่าว มากจนเกินไป ความเป็นอาคารใหญ่จะสร้างความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ดังนั้นเลยกลายเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น คือ อาคารสถาปัตยกรรมไทยชั้นสูง ที่ถูกพัฒนาการทางความคิด ในการออกแบบ ขนบประเพณี เทคนิควิธีการก่อสร้างที่เกิด ในราชสำนักหรือกรุงศรีอยุธยาในฐานะเมืองหลวง เป็นตัวทำให้เกิดความเคลื่อนไหววันนี้ อย่างไรก็ตามก็ตามข้อกังวลอันหนึ่งซึ่งดูเหมือนว่า การหา ทางออกและการคาดหวังว่าจะสามารถออกแบบ แนวความคิดทำความเข้าใจได้แม้จะต้องใช้เวลา แต่ความสำคัญอยู่ที่การทำความเข้าใจและความ มุ่งหมายพิเศษนอกเหนือจากการทำสังฆกรรม หรือแม้แต่ในส่วนของการบูชาพระบรมสารีริกธาตุ รวมทั้งส่วนหลังที่จะใช้ในการแสดงพระธรรมเทศนา ในโอกาสสำคัญ ๆ ก็ตาม นั่นคือ เนื้อหาสาระ รูปแบบงานตกแต่ง วัสดุตกแต่ง ที่ต้องใช้ความ หลูหร่า วิจิตรพิสดารหรือเป็นประกายระยิบระยับ สีสันวาดของทองหรือกระจก ที่เลือกใช้ให้เหมาะสมกับรูปทรงและแบบ ซึ่งดูจะขัดแย้งกับความ เป็นวัตรปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ที่ทางวัดได้สร้าง

บรรยากาศ ร่มรื่น ชื่นใจ แมกไม้ ธรรมชาติ สงบ สะอาด สะอาด ประกาศสัจธรรม เอาไว้ตั้งแต่แรก พระภิกษุสงฆ์หรือวัดซึ่งมีปฏิปทาแนวทาง วิปัสสนากรรมฐานนั้น มักจะระมัดระวังในเรื่อง ภาระหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างสิ่งก่อสร้างใหญ่โต สวยงาม เพราะดูเป็นการสังสมสิ่งตรงข้ามกับ อริยทรัพย์ ซ้ำร้ายไปกว่านั้น อาจกลายเป็นความ ล่อแหลมต่อการเข้าใจผิดและถูกเพ่งโทษ

การวางแผนแนวความคิดอ่านในการ ออกแบบและก่อสร้างอุโบสถวัดมเหยงคณ์ จึงเป็นข้อกังวลอันหนึ่งในการหาเหตุผลสำหรับ แนวทาง และการสื่อสารทำความเข้าใจ ซึ่งแม้แต่ ผู้ออกแบบเองที่จะต้องรู้สึกได้ถึงความชัดเจน แนบสนิทเป็นเนื้อเดียวกันอย่างไม่ขัดเขิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปทรง และการประดับตกแต่ง ที่หรูหรา การเลือกใช้วัสดุที่ต้องการสีมันวาว สุกใสของทองและความเป็นประกาย ระยิบระยับ ของกระจก ตามความนิยมในรูปทรงและหน้าตา ของอุโบสถ รวมทั้งการฉลุลายประดับ อย่างการใช้สีเข้มขึ้น คิดอย่างเฝื่อน ๆ ก็ดูจะสมจริง ว่าไม่กลมกลืน แต่อาจจะเป็นการทำลายบรรยากาศ ความสงบสงัด ในแนวทางของวิปัสสนาธุระ อย่างไรก็ดีแม้ว่าบรรยากาศดังกล่าวได้ถูกกำหนดขึ้น แล้วก็จริง แต่ก็เฉพาะในเขตสังฆาวาส สถานธรรม รวมถึงเขตที่พักกุบาสก กุบาสิก้าและเขตกรรมฐาน เท่านั้น

แนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่อาจ เกิดขึ้นระหว่างตัวสถาปัตยกรรมที่กำลังจะสร้าง ขึ้นใหม่ กับสภาพบรรยากาศเดิมที่มีอยู่แล้ว จึง กำหนดขึ้นเป็น ๒ แนวทางสำคัญ คือ

๑. สร้างเนื้อหาแนวความคิดในเรื่องของ การประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุในพระสถูป เจดีย์ทองคำ ทรงโถงใต้ปราสาทหยอดกึ่งกลาง อุโบสถ ออกแบบให้มีช่องเปิดเชื่อมโยงได้กับ ทุกส่วนพื้นที่ใช้สอยภายในอุโบสถ และสามารถ สักการบูชาได้ทุกทิศ ดังนั้นเขตพุทธาวาส ซึ่งเป็น เขตบูชาที่เต็มรูปแบบสมบูรณ์ การประดิษฐาน พระบรมสารีริกธาตุในความประณีตวิจิตรตระการ ตา จะสร้างอารมณ์ความรู้สึกให้พิเศษเฉพาะหลุด ออกจากบรรยากาศป่าแบบวัดวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งมีใช้เนื้อหาที่สื่อแสดงไปในโลกีย์ธรรม

๒. การกำหนดขอบเขตขึ้นเฉพาะไม่ ประปนด้วยสิ่งก่อสร้างอันอื่น คือการขยายแผนผัง อาคารอุโบสถเชื่อมโยงพื้นที่ใช้สอยภายนอก ส่วนอื่น ออกแบบให้มีรูปแบบสอดคล้องกับ บรรยากาศแวดล้อม ทำให้เกิดแผนผังบริเวณเขต พุทธาวาส ซึ่งขยายออกไปจากแผนผังอุโบสถกัน ออกเป็นส่วนพิเศษเฉพาะ

อุโบสถของวัดมเหยงคณ์ ที่จัดสร้างขึ้นนี้ นับเป็นอาคารสถาปัตยกรรมเพียงหลังเดียว ภายใน เขตพุทธาวาสอันถือเป็นหลักเป็นประธานของวัด ถึงแม้จะเป็นคนละส่วนพื้นที่กับกลุ่มโบราณสถาน

วัดมเหยงคณ์ ที่มีมาแต่โบราณซึ่งเชื่อกันว่า น่าจะมีมาก่อนการสร้างกรุงศรีอยุธยาเสียอีก แต่การสร้างวัดมเหยงคณ์ปัจจุบันในพื้นที่ ทางทิศตะวันออกไม่เพียงไม่สามารถปฏิเสธ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคุณค่า หรือ พัฒนาการ หรือประวัติศาสตร์พระพุทธ ศาสนา และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ใน สมัยอยุธยาเท่านั้น ยังนับได้ว่าเป็นกระบวนการ

การพัฒนาวิถีชีวิตของคนในแถบถิ่นทุ่งหันตราที่เดิม แนบสนิทเป็นเนื้อเดียวกับพระพุทธศาสนามาแต่ ครั้งอดีต อุโบสถของวัดมเหยงคณ์ จึงเสมือนเป็น เครื่องหมายที่แสดงออกด้วยถาวรวัตถุขนาดใหญ่ มีความมั่นคง ทรงคุณค่าทางความงามที่เป็นรอยต่อ และยังยึดชีวิต วัดมเหยงคณ์เดิม ที่บรรพชนได้ สรรสร้างไว้แต่แรกจึงถือเป็นอัตลักษณ์ของอุโบสถ วัดมเหยงคณ์ในปัจจุบัน

๖๔ วัดมเหยงคณ์

๓. ทรงคุณค่า “อุโบสถปราสาทพระบรมธาตุเจดีย์ มหาวิหาร”

นอกจากจะเป็นพุทธศาสนสถานประกอบ
สังฆกรรม ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และ
พระพุทธรูปล้ำค่าควรแก่การสักการบูชาสูงสุด
แล้ว ยังจะเป็นการสืบสานเอกลักษณ์ภูมิปัญญาที่
เป็นเลิศของบรรพชน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม
ที่ทรงคุณค่า ซึ่งมีความงามวิจิตรแห่งสถาปัตยกรรม
พุทธศิลป์แผ่นดินไทยให้ปรากฏ เพื่ออนุชนคน
รุ่นหลังได้ศึกษาและร่วมภาคภูมิใจในความเป็น
ไทยที่มีศิลปวัฒนธรรมล้ำเลิศ (อริยธรรม) บังเกิด
พลังบุญบริสุทธิ์เหนี่ยวนำหล่อหลอมดวงจิต น้ำใจ
ให้เกิดความรัก ความสามัคคีของชนในชาติ อีกทั้ง
ยังนำความสงบร่มเย็นเป็นสุขและความเจริญรุ่งเรือง
ไพบุลย์มาสู่สังคมประเทศชาติสืบต่อไป

๓.๑ อุโบสถปราสาท

การสร้างอุโบสถปราสาท เป็นสถาปัตยกรรมชั้นสูง ซึ่งในอดีต ดังเช่นใน สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น คือพระมหาปราสาทอันเป็นเครื่องแสดงพระราชสถานสิทธิธรรมเฉพาะองค์พระมหากษัตริย์ เท่านั้น ฐานันดรต่อจากนี้ ถือเป็นข้อห้ามสำคัญอย่างยิ่ง จะอย่างไรก็ตามพระราชประเพณีในการปฏิบัติ พระองค์ที่มีความมั่งคั่งยิ่งในไตรสรณคมน์ ซึ่งทำให้เห็นตัวอย่างอยู่เป็นอันมากที่พระองค์สถาปนา สถาปัตยกรรม เครื่องปราสาทยอด อันเป็นข้อห้ามนี้ เพื่อการสักการบูชาพระรัตนตรัย จนเป็นพระราช ประเพณีในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ด้วยการสถาปนาพระบรมธาตุ วัดวาอารามคู่แลคุ้มครอง สังฆมณฑลให้ปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ สมควรแก่ธรรม

รูปทรงอุโบสถจัตุรมุขตั้งเครื่องปราสาท ๕ ยอดนี้ หากมองย้อนไปในอดีตแล้วอาจไม่ เห็นความนิยม จึงดูราวกับสงวนไว้สำหรับ พระมหาปราสาท อันเป็นการเฉลิมพระเกียรติยศ พระมหากษัตริย์ แม้แต่จะทำเพื่ออุทิศถวายเป็น พระราชกุศล หรือเฉลิมพระราชศรัทธา จะได้ พบเห็นก็แต่อุโบสถทรงจัตุรมุข เช่น พระอุโบสถ ของวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม วัดราชบูรณ (วัดเลียบเชิงสะพานพุทธ) รูปทรงอย่างพระมหา ปราสาททยอด สำหรับการออกแบบเป็นอุโบสถ วัดมเหยงคณ์ แม้จะพันกฎเกณฑ์อันเป็นจารีตเก่า แล้วก็ตาม ก็มีได้เกิดจากความคิดอ่านที่แสดงถึง ความงาม ความระมัดระวังว่า สิ่งใดควรหรือไม่ ควรอย่างไร แต่อย่างไร การออกแบบนอกจาก เป็นการอนุสรณ์ และระสนิยมความงาม อันมี รัชชาติอย่างสถาปัตยกรรมในอดีตของมหานคร ที่รุ่งโรจน์ จนเป็นเหตุให้การออกแบบรูปทรงที่มี ขนาดความยาว ๔๔.๘๓ เมตร และใหญ่โตนี้ เอง ทำให้แบบแผนประเพณีดังกล่าว หลุดออก นอกกรอบไปเป็นอันมาก อันเป็นแนวทางที่สำคัญ ที่ทำให้ได้มาซึ่งความเป็นอิสระ จนทำให้แนวความ รู้สึกนึกคิดต่าง ๆ เป็นไปอย่างกว้างขวาง อย่งไร ก็ตาม ทรงยอดปราสาทอุโบสถ วัดมเหยงคณ์ หาก มองในฐานะอย่างสถาปัตยกรรมแนวประเพณี ก็เพราะอารมณ์ความรู้สึก และบรรยากาศเท่านั้น แต่หากเทียบกับแบบแผนที่เคยมีมา จะพบว่าขนาด ที่ใหญ่โตนั้น ทำให้ชั้นเชิงกลอนล่างสุดมีขนาดถึง

พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

พระอุโบสถวัดราชบูรณ

๑๒ เมตร x ๑๒ เมตร แม้จะจบลงชั้นที่ ๑ ถึง ๒ ชั้นเชิงกลอนก็ตาม ที่สำคัญคือ จำนวนชั้น เชิงกลอนจำนวน ๔ ชั้น ไม่เคยปรากฏเป็นแบบแผน ของสถาปัตยกรรมไทยในอดีตตามที่กล่าวมาแล้ว ข้างต้นว่า สูงสุดคือ จำนวน ๗ ชั้นเท่านั้น การยึด ชั้นเชิงกลอนไปถึง ๔ ชั้นเชิงกลอนนี้ อาจเป็น เพราะตัดองค์ระฆังออกด้วย แต่ออกแบบเป็นบัว กลุ่มวางชั้น ๆ เรียงขึ้นไปจนถึงปลียอด คันปลี ด้วยลูกแก้ว ซึ่งออกแบบให้มีขนาดโตกว่าปกติ

เพิ่มรูปทรงและขนาดให้ยอดซึ่งเล็กเรียว แต่ต้อง
ชะลอไว้ไม่ให้กลิ้งหายไปในอากาศเร็วเกินไป กรณี
อุโบสถวัดมเหยงคณ์ การยึดสัดส่วนทรงยอดมี
เป้าหมาย เพื่อให้เร้าความรู้สึกสัมผัสถึงความ
หาที่สิ้นสุดมิได้หรือจักรวาล ซึ่งเราอาจไม่ทราบ
แน่ชัดว่า สถาปัตยกรรมอย่างโบราณสร้างสรรค์
ด้วยความรู้สึกนึกคิดใด ได้แต่ชอบที่จะเชื่อกันว่า
มีสาระเกี่ยวข้องกับพระสุเมรุศูนย์กลาง หรือแกน
จักรวาล หรือความหมายลำดับชั้นต่าง ๆ ของ
วิมาน แม้จะใช้ลักษณะความเป็นเครื่องยอดอย่าง
ที่เคยมีในอดีต และต้องเคารพความคิดสร้างสรรค์
อันนั้นก็ตาม แต่สิ่งที่น่าสนใจหนึ่งที่ยังในความรู้สึก
และอดไม่ได้ที่จะทำให้อุบัติถึงความทรงพลังของ
เครื่องยอดที่ไม่ใช่เป็นแค่เพียงส่วนประดับที่วางไว้
บนหลังคาที่ติดกันเป็นรูปกากบาทเท่านั้น คุณภาพ
ของรูปทรงอุโบสถยอดปราสาท วัดมเหยงคณ์
นับเป็นสิ่งที่ตระหนักและให้ความสำคัญมาก การ
เน้นให้เห็นถึงความรู้สึกในการสร้างสรรค์รูปทรง

อุโบสถปราสาทยอดและที่มาของความรู้สึกประทับใจ
โดยส่วนตัวเป็นการเฉพาะไม่ใช่จะหมายความว่า
ตีความ หรือแสดงเหตุผลที่มาและความหมายของ
ปราสาทยอดที่มีมาอย่างค้ำคั้นในสถาปัตยกรรมที่
ครูบาอาจารย์ผู้ออกแบบท่านคิดอ่านอย่างไรถ้าเห็น
ว่าเป็นส่วนข้อมูลเนื้อหาสาระในวิถีชีวิตของท่าน
ซึ่งก็เห็นแต่มีผู้ทรงภูมิทั้งหลายวิเคราะห์ถกเถียง
เอาไว้แล้วเป็นอันมาก เพราะเชื่อและเห็นว่าการ
นำรูปทรงที่มีอยู่แล้วมาวาง โดยไม่ผ่านความรู้สึก
นึกคิด มโนภาพไม่สามารถทำได้การออกแบบรูป
ทรงแนวประเพณี โดยใช้แนวทางความรู้สึกที่กว้าง
ขวางอิสระ ทำให้หลุดออกจากความตรึงตรึงอยู่
กับกรอบและแบบแผน เพื่อให้เข้าถึงรสชาติของสิ่ง
ที่ออกแบบสร้างสรรค์ และส่วนประดับอุโบสถก็ไม่
นำนำมาแยกกล่าวต่างหาก เพราะโดยแนวความ
รู้สึกนึกคิดในการออกแบบ เป็นเรื่องเดียวกันกับ
คุณภาพของรูปทรงอุโบสถ คือเกี่ยวข้องกับเรื่อง
ปริมาตรความสมบูรณ์ ของรูปทรงระนาบ พื้นผิว

ขนาด ตำแหน่งทิศทาง ความเข้มอ่อนหรือน้ำหนักอ่อนแก่ ที่ทำงานแนบแน่นเป็นเนื้อเดียวกัน ระหว่างโครงสร้าง องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม และส่วนประดับความ สัมพันธ์กันอย่างสมเหตุสมผล ที่ยึดโยงอยู่กับโครงสร้าง และรูปทรง ถือเป็นหัวใจสำคัญของการออกแบบส่วน ประดับให้สอดคล้องอย่างมีคุณค่ากับโครงสร้างของ อุโบสถปราสาท คุณภาพของรูปทรงตรงปลายปราสาท ยอดทวยจะสร้างความสมบูรณ์นั้นด้วยการแก้ปัญหาที่ ไปปล่อยให้ความเร็วของปลายปลิวหายไปกับท้องฟ้า โดยขาดความสัมพันธ์กับรูปทรงที่โคนปลี ซึ่งต่อขึ้นไปจาก บัวยกลุ่ม ด้วยการออกแบบขนาดลูกแก้วคั่นปลีให้มีขนาด โตกว่าปกติ จนจะกลายเป็นรูปร่างรูปทรงอย่างเกี้ยววนสุด ของปราสาททยอยทรงมงกุฎ โดยไม่กังวลอยู่กับ การรักษา แบบแผน คุณภาพของรูปทรงดังกล่าวนี้ ยังความรู้สึกต่อ เนื่องกันกับเนื้อหาสาระไปจากโถงกลางอุโบสถซึ่งเป็นที่ ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ

การวางผังอุโบสถได้กำหนดให้โถงมุขตะวันออก ที่ยาวจากจุดกึ่งกลางอุโบสถไปทางตะวันออก ๔.๕ เมตร เป็นที่สำหรับพระสงฆ์ทำสังฆกรรมลงอุโบสถและ ประดิษฐาน “พระพุทธรูปยืนนูนศิวิลธรรมเพชญ์” เป็นพระ ประธานประจำอุโบสถ ขนาดหน้าพระเพลา ๘ ศอก (๔.๒๐ เมตร) หล่อโลหะสำริด (Silicon Bronze) ส่วน ผนังโถงอุโบสถ ได้ออกแบบให้มีภาพจิตรกรรมฝาผนัง แสดงพุทธประวัติ ทศชาติชาดก (พระเจ้าสิบชาติ) กล่าวถึง การบำเพ็ญบารมีใน ๑๐ พระชาติสุดท้ายก่อนพระชาติ ที่จะตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

พิธีหล่อพระประธาน

พิธีอัญเชิญพระประธานขึ้นประดิษฐานในอุโบสถ

พระประธานภายในอุโบสถ

จิตรกรรมภายในอุโบสถ

๓.๒ พระบรมธาตุเจดีย์

ส่วนบริเวณโถงกลางอุโบสถใต้หลังคาเครื่องยอดปราสาท ซึ่งเป็นส่วนของพื้นที่จัดเตรียมไว้สำหรับประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ เพื่อบูชาสักการะนั้น ได้ออกแบบเป็นเจดีย์ทรงระฆังฐานเหลี่ยม มีชียงยืนชั่มล้อม หล่อโลหะสำริด กว้าง ๑๐ ศอก สูง ๒๖ ศอก หุ้มทองคำที่ยอดจนสุดปลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ซึ่งในส่วนนี้จะมีการตกแต่งประดับประดาเป็นพิเศษ เพื่อให้สอดคล้องกับความหมายของส่วนบูชา ดังนั้นพื้นที่ส่วนนี้จึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของอาคารอุโบสถ และเชื่อมโยงเนื้อหาเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับโถงมุขทางทิศตะวันออกและโถงมุขทางทิศตะวันตกซึ่งทั้งสองส่วนนี้ประดิษฐานพระพุทธรูปประธาน ขนาดพระเพลา ๘ ศอก (๔.๒๐ เมตร) กำหนดให้เป็นช่องเปิดถึงกันทั้ง ๓ ส่วน ทางขึ้นลงจากมุขด้านเหนือ-ใต้ ระหว่างพื้นลานประทักษิณและส่วนบูชาพระบรมสารีริกธาตุโดยตรง การให้ความสำคัญส่วนเนื้อหานี้ เป็นแนวคิดที่จะให้สอดคล้องสัมพันธ์กับที่เคยมีมาแล้วของวัดมเหยงคณ์โบราณ รวมทั้งเป็นการอนุสรณ์ถึงกำลังศรัทธาของบรรพชน ซึ่งดำเนินมาตั้งแต่อดีต

ส่วนพระธาตุเจดีย์ทรงกลมที่มีรูปชียงยืนชั่มล้อมอยู่ นี้ เป็นคติเก่าแก่ที่ได้รับแบบอย่างมาจากประเทศศรีลังกาหากมองในแนวเนื้อหาสาระคติเก่าแก่ ก็นับว่าทรงคุณค่าเป็นอันมาก และมีความแพร่หลายเป็นสากล ความพิเศษของเจดีย์ชังล้อมสามารถใช้เป็นสื่อสัญลักษณ์การเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ระหว่างวัดมเหยงคณ์โบราณกับวัดมเหยงคณ์ที่กำลังก่อสร้างขึ้นมาใหม่ อันเป็นเสมือนเมล็ดพันธุ์ที่งอกงามสืบเนื่อง หรือในแนวทางของการสร้างสรรค์แผนผังที่สัมพันธ์กับพื้นที่ใช้สอย รันอาคารทรงจัตุรัส ๔ ทิศ อย่างจัตุรมุขให้ท้ายด้านสกัดชนกัน ทำช่องเปิดสัจจรถึงกัน ทำหลังคาทรงยอดไว้ที่รอยต่อของทุกด้าน ช่องว่างของตัวเรือนกำหนดเป็นห้องโถง เป็นที่บูชาพระบรมสารีริกธาตุ ทุกมุมของอุโบสถมีลักษณะการบูชาเข้าหาศูนย์กลาง คือ พระบรมสารีริกธาตุที่แสดงออกในรูปเจดีย์ชังล้อม สัญลักษณ์รูปชังที่เจดีย์ทรงระฆังของวัดมเหยงคณ์ ซึ่งเป็นเครื่องหมายของการค้าจุนพระพุทธรศาสนา มั่นคงถาวร แสดงนัยยะ ด้วยกำลังแรงของชัง คติรูปชังหนุน ค้ำหรือล้อมรอบฐานพระสถูปเจดีย์ที่มีมาในอดีตนั้น เราจะเชื่อตามสันนิษฐานใดก็ตาม ประเด็นที่ยกมานี้ก็เพื่อจะบอกถึงความสำคัญ

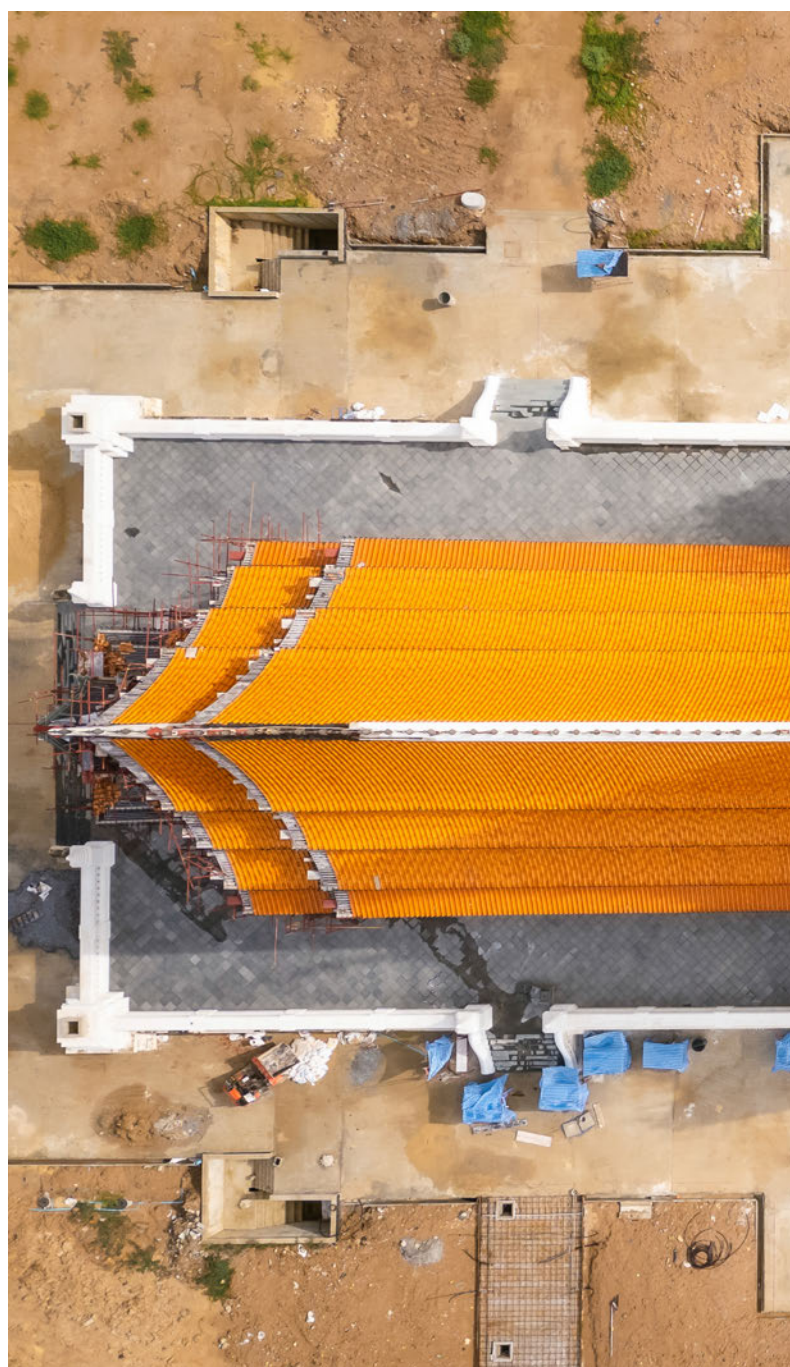
ขององค์เจดีย์ประธาน ที่ฐานมีรูปช้างล้อมของ
วัดมเหยงคณ์โบราณ ซึ่งนับเป็นเครื่องบันทึกด้วย
งานสถาปัตยกรรมในพระพุทธศาสนา รวมถึงเรื่องราว
ทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานอื่น ๆ ที่ไม่เพียง
เฉพาะแต่ในสมัยอยุธยา หรือในประเทศไทยเท่านั้น
แต่หมายถึงทั่วทั้งภูมิภาค หากมองในประเด็นสาระ
ความหมายสัญลักษณ์ของพระกำลัง และอำนาจ
ที่ใช้ช้างเป็นเครื่องหมายค้ำจุนพระพุทธศาสนา และ
พระอมตธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เป็นความจริงแท้ไม่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลาที่
ทุกสรรพสิ่งนั้นมีลักษณะอันเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติ
ตามเหตุปัจจัย เว้นเสียแต่พระนิพพาน

ส่วนของโถงมุขตะวันตกและตะวันออก
เป็นส่วนที่ออกแบบเพื่อเป็นที่ประโยชน์ใช้สอย
สำหรับคลุมหน้าช่องเปิดประตูไปยังพื้นที่ใช้สอย
ภายใน แต่สิ่งที่ตระหนักมากยิ่งขึ้นคือ รูปทรง
หลังคาที่เป็นจันทระและองค์ประกอบของชั้น
หลังคา มุขโถงนี้จึงมีลักษณะเป็นมุขลดที่มีระยะ
ช่อแคบกว่ามาก ผนังหุ้มกลองขนาดใหญ่กับการ
ออกแบบ เพื่อเป็นการเกลี้ยหรือชะลอช่องว่างให้
ค่อย ๆ ลดลงด้วยช่องว่างภายในมุขโถง จึงเป็น
ประเด็นที่มาจากความคิด แม้แต่ชั้นล่างของมุขโถง

ที่ออกแบบเป็นมุขประเจ็ด ก็เป็นตัวเสริมเหตุผลนี้
ด้วยเช่นกัน การจัดการส่วนประดับบัวปลายเสา
มุขประเจ็ดและรวงผึ้ง มีความหมายต่อความเป็น
รูปอากาศที่พิเศษน่าสนใจมากขึ้น รวมทั้งมุขเด็จที่
ทำเป็นมุขลดก็เช่นเดียวกัน แต่เนื้อที่ว่างใต้ช่อมุข
มีจำนวนมากกว่าเป็นอันมาก ชูคสาหร่ายรวงผึ้ง
จึงออกแบบให้สัมพันธ์กับช่องว่างที่มีลักษณะครบ
ถ้วนสมบูรณ์ ทั้งสัดส่วน รูปร่าง รูปทรง ขนาด
และองค์ประกอบ รวมทั้งมีความหมายต่อการ
เน้นนำเรื่องเนื้อหาสาระ ที่ออกแบบเพื่อให้เป็น
ที่ประดิษฐานพระเจดีย์ทรงระฆังเหลี่ยมย่อมุม
ภายในมุขเด็จ โดยทางทิศเหนือและทิศใต้ ซึ่ง
จะเป็นที่ประดิษฐานพระอรหันตธาตุพุทธสาวก
(พระโมคคัลลานะและพระสารีบุตร) แม้จะเป็น
ความคิดคำนึงเป็นอันมาก ที่จะใช้แทนเดียวกัน
กับกลุ่มโบราณสถานวัดมเหยงคณ์ โดยมีเจดีย์
ช้างล้อมเป็นประธานแต่ด้วยข้อจำกัดของ
การพัฒนาพื้นที่ ทำได้เพียงการวางตามทิศที่
สอดคล้องกันเท่านั้น ด้วยประสงค์ที่จะให้เป็น
ตัวกำหนดพฤติกรรมการบูชาพระบรมสารีริกธาตุ
และพระอรหันตธาตุ ภายในพื้นที่เดียวกัน

๓.๓ มหาวิหาร

การวางแผนผังอุโบสถ ได้กำหนดให้มุขตะวันตกที่ยาวจากจุดกึ่งกลางอุโบสถมา ๔๕ เมตร เป็นพื้นที่ใช้สอยที่เรียกว่า มหาวิหาร ประดิษฐาน “พระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิธรรมราชา” เป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องจักรพรรดิขนาดหน้าพระเพลา ๘ ศอก (๔.๒๐ เมตร) หล่อด้วยโลหะสำริด ประดิษฐานเป็นพระประธานของโถงมุขตะวันตกส่วนนี้ แม้จะสามารถใช้ทำสังฆกรรมได้ตามโอกาสอันควร แต่ตั้งประสงค์ไว้เพื่อใช้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมภavana หรือการบำเพ็ญกุศลศาสนิก ทำบุญสุนทาน ตามวาระโอกาสพิเศษต่างๆ เป็นหลัก ส่วนท้ายของมุขมีผนังฉาบกันให้เป็นคนละส่วนกับโถงกลางอันเป็นส่วนบุชา โดยมีช่องเปิดติดต่อกันได้ ส่วนผนังวิหารได้ออกแบบให้มีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง “ทศพิชราชธรรม” ที่จะสื่อแสดงผ่านภาพพระราชกรณียกิจ และโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมหาชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร องค์เอกอัครศาสนูปถัมภกผู้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณล้นพ้นหาที่สุคติได้ต่อปวงชนชาวไทย

วัดมเหยงคณ์ ๘๓

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า แผนผังอุโบสถ
วัดมเหยงคณ์ ได้จัดแบ่งตามพื้นที่ใช้สอยภายใน
เป็น ๓ ส่วนสำคัญ คือ

๑. ส่วนมุขตะวันออก เป็นส่วนที่ใช้เฉพาะ
พระสงฆ์ทำสังฆกรรม (อุโบสถ) ได้ออกแบบให้
เป็นอุโบสถทรงปราสาททยอด จึงเรียกว่า **อุโบสถ
ปราสาท**

๒. ส่วนกึ่งกลางเป็นส่วนบูชาพระบรม
สารีริกธาตุ และพระอรหันตธาตุพุทธสาวก โดย
ออกแบบเป็นสถูปเจดีย์ เรียกว่า **พระบรมธาตุเจดีย์**

๓. ส่วนมุขตะวันตก เป็นส่วนใช้ทำสังฆกรรม
ได้ตามโอกาสอันควร แต่โดยวัตถุประสงค์หลัก
เพื่อใช้ทำกิจกรรมอบรมภาวนา และบำเพ็ญกุศล
ในวาระโอกาสพิเศษต่าง ๆ เรียกว่า **มหาวิหาร**

การสร้างอุโบสถทรงปราสาททยอด ขนาด
ใหญ่ที่งดงามวิจิตรบรรจง โดยผนวกกับความ
คำนึงถึงการก่อให้เกิดหิตานุหิตประโยชน์อย่าง
เหนือคณานับ ต่อการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา
การอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมไทย และงานวิจิตร
ศิลป์วัฒนธรรมไทย ให้ดำรงอยู่ชั่วลูกหลาน จึงนับ
เป็นถาวรวัตถุทรงคุณค่า ควรแก่การสถาปนาไว้
บนแผ่นดิน

ປະຈັຕິ

ພຣະຣາຊກາວນາວສິຣຊຽາລນ

**พระราชกาวนาวชิรญาณ
(สุรศักดิ์ เขมรสี)**

• สาติภูมิ •

นามเดิม สุรศักดิ์ นามสกุล เพ็งอาทิตย์ เกิดเมื่อ
วันจันทร์ที่ ๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๔ เดือนอ้าย
ปีเถาะ ณ เรือนแพหลังหนึ่งริมแม่น้ำป่าสัก ตำบลนครหลวง
อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โยมบิดาชื่อนายบัวขาว เพ็งอาทิตย์ โยมมารดาชื่อ
นางมณี เพ็งอาทิตย์ มีพี่น้องร่วมอุทร ๕ คนด้วยกัน คือ

๑. นางสาววิสุข เพ็งอาทิตย์
๒. นางรัตนพร ศรีโพธิ์ทอง
๓. พระราชกาวนาวชิรญาณ (สุรศักดิ์ เขมรสี)
๔. นางศิริวรรณ คำเหล็ก
๕. นายชูชาติ เพ็งอาทิตย์

● ครอบครัวยิ่งอาทิตย์ ●

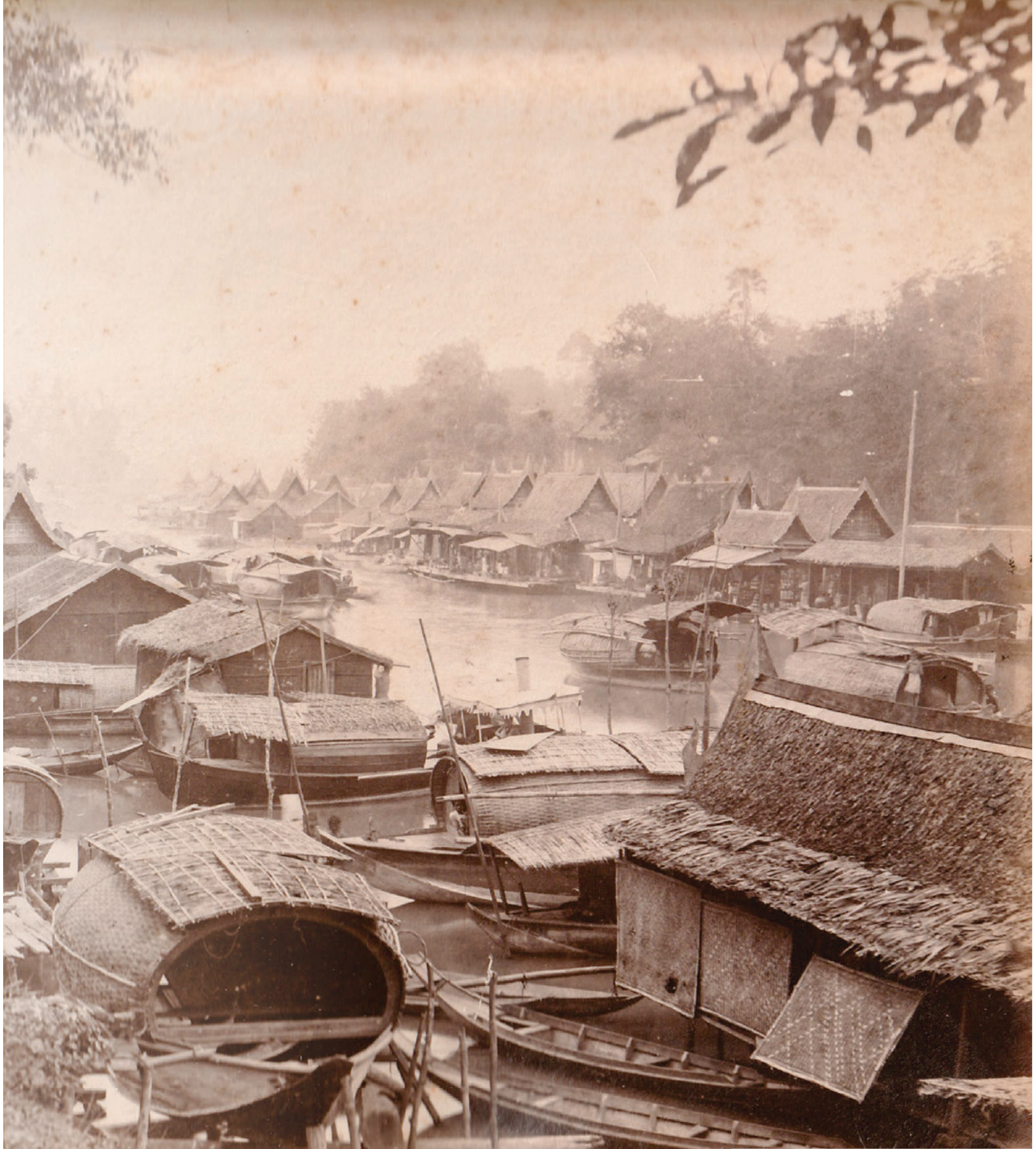
ท่านเล่าถึงสภาพของครอบครัวเพ็งอาทิตย์ ในสมัยที่ท่านยังเป็นเด็กว่า

“เรือนแพเป็นทั้งที่พักอาศัย เป็นทั้งร้านขายของชำ ขายยาแผนโบราณ ยาสามัญประจำบ้าน และเป็นร้านหม้ออีกต่างหาก จากริมตลิ่งขึ้นไปมีเนื้อที่ประมาณ ๑ งานกว่า ใช้เป็นที่เพาะปลูกพืชผักสวนครัวไว้เป็นอาหารโดยไม่ต้องซื้อหา และยังเก็บขายเป็นรายได้เสริมพื้นที่เชื่อมต่อลิกเข้าไปประมาณ ๒ ไร่ เป็นพื้นที่สำหรับทำสวนผลไม้ นานาชนิด ถัดไปเป็นพื้นที่ทำนาอีก ๖๐ กว่าไร่ แปลงห่าง ๆ กันให้เขาเช่าทำ”

“คุณพ่อบัวขาวมีอาชีพหลายอย่าง เป็นหมอ (แผนโบราณ) เป็นพ่อค้า ขาวนา ขาวสวน และขาวเรือ มีเรือเมล์วิ่งรับผู้โดยสารไปส่งตัวจังหวัด มีเรือต่อรับจ้างบรรทุกปูนซีเมนต์บ้าง ข้าวโพดบ้าง ไปส่งยังกรุงเทพฯ และสมุทรปราการ

คนส่วนใหญ่มักเรียกคุณพ่อบัวขาวว่า “หมอขาว” บางคนเรียก “อาจารย์ขาว” เพราะเคยบวชเรียนอยู่นานจนได้เป็นเจ้าอาวาส”

“ส่วนคุณแม่มีอาชีพเป็นครู หลังจากคลอดพี่สาวคนโตแล้ว แม่ก็ป่วย จึงลาออกจากการเป็นครู ซึ่งทำอยู่นานถึง ๖ ปี”

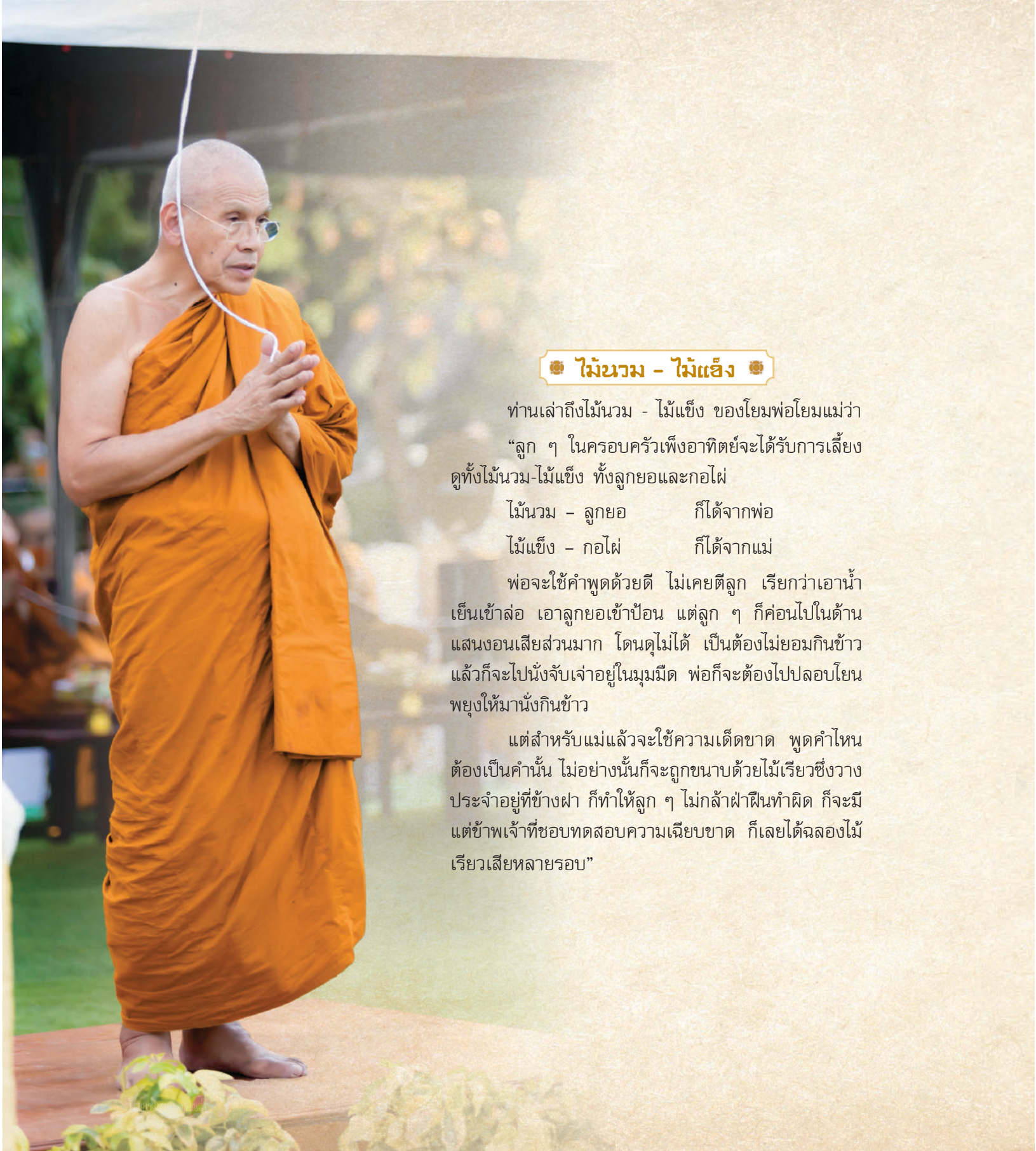
❁ ความอบอุ่นในวัยเด็ก ❁

ท่านเล่าให้ฟังอีกว่า “โชคดีที่เกิดในครอบครัวที่อบอุ่น มาโดยตลอด สมัยเด็ก ๆ เวลาทานข้าวโดยเฉพาะมือเย็น ก็จะอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันพ่อแม่พี่น้อง นั่งล้อมวงมีสำรับกับข้าวอยู่ตรงกลาง เมื่อเสร็จจากรับประทานแล้วในตอนค่ำ ๆ พวกเราจะมานั่งหรือนอนเล่นหน้าแพ มองดูกระแสน้ำไหลเอื่อย ๆ ท่ามกลางแสงจันทร์ พ่อก็จะพูดคุยกับลูก ๆ เล่านิทานให้ฟังแล้วก็สอนไปในตัว พวกเราก็จะชอบฟัง สนุกสนานเบิกบานใจ”

“พ่อจะมีเรื่องราวเล่าให้ฟังมาก เราก็จะซักถาม มีปัญหาอะไรพ่อก็จะช่วยแก้ไขเป็นหลักใจให้กับลูก ๆ ด้วยความดูแลเอาใจใส่ของพ่อและแม่ ลูก ๆ ทุกคนจึงมีนิสัยค่อนข้างไปในทางหัวอ่อน เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา ไม่ประพฤติเสื่อมเสียนอกกลุ่มนอกทาง”

❁ ไม้ขอม - ไม้แข็ง ❁

ท่านเล่าถึงไม้ขอม - ไม้แข็ง ของโยมพ่อโยมแม่ว่า
“ลูก ๆ ในครอบครัวเพิ่งอาทิตย์จะได้รับการเลี้ยง
ดูทั้งไม้ขอม-ไม้แข็ง ทั้งลูกขอมและกอไผ่

ไม้ขอม - ลูกขอม ก็ได้จากพ่อ

ไม้แข็ง - กอไผ่ ก็ได้จากแม่

พ่อจะใช้คำพูดด้วยดี ไม่เคยตีลูก เรียกว่าเอาน้ำ
เย็นเข้าล่อ เอาลูกขอมเข้าป้อน แต่ลูก ๆ ก็ค่อนข้างในดำน
แสงนอนเสียวส่วนมาก โดนดูไม่ได้ เป็นต้องไม่ยอมกินข้าว
แล้วก็จะไปนั่งจับเจ้าอยู่ในมุมมืด พ่อก็ต้องไปปลอบโยน
พุงให้มานั่งกินข้าว

แต่สำหรับแม่แล้วจะใช้ความเด็ดขาด พูดคำไหน
ต้องเป็นคำนั้น ไม่อย่างนั้นก็จะถูกขนาบด้วยไม้เรียวซึ่งวาง
ประจำอยู่ที่ข้างฝา ก็ทำให้ลูก ๆ ไม่กล้าฝ่าฝืนทำผิด ก็จะมี
แต่ข้าพเจ้าที่ชอบทดสอบความเฉียบขาด ก็เลยได้ฉลองไม้
เรียวเสียวหลายรอบ”

โรงเรียนนครหลวง “อุดมรัชต์วิทยา

❁ การศึกษาในวัยเด็ก ❁

เด็กชายสุรศักดิ์ ได้เข้ารับการศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาที่โรงเรียนนครหลวงวิทยาคาร โรงเรียนนครหลวงพิบูลย์ ประเสริฐวิทย์ โรงเรียนนครหลวงอุดมรัชต์วิทยา ในเขตอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และโรงเรียนวัดวิเศษการ กรุงเทพฯ

ท่านเป็นเด็กที่เอาใจใส่ในการเล่าเรียนเป็นอย่างดี มักได้รับคำชมเชยจากครูอยู่เสมอ แต่จำต้องหยุดพักการเรียนไปช่วงหนึ่ง

❁ วิชากรในวัยเยาว์ ❁

ท่านเล่าให้ฟังถึงวิชากรกรรมอันเป็นเหตุให้ท่านต้องหยุดพักการเรียนในสมัยเป็นเด็กให้ฟังว่า “ครั้งเมื่อสมัยเป็นเด็กอายุประมาณ ๙ ขวบ ขณะเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ได้ไปเที่ยวเล่นที่บ้านเพื่อนซึ่งอยู่ละแวกใกล้เคียงกัน ขากลับวิ่งหนีสุนัขและกระโดดลงจากโคก หกล้มข้อเท้าซ้ายพับ แต่ไม่กล้าบอกใคร จนขาบวมมากทนไม่ได้ ต้องเป็นภาระของพ่อพยาบาลรักษาอยู่นานจนกระทั่งเดินได้ แล้วก็มาเป็นไข้ปวดศีรษะรุนแรงซ้ำอีก”

“พ่อต้องเอาน้ำแข็งมาโปะพอบรรเทา ในที่สุดขาข้างซ้ายก็ลีบลง ไม่มีกำลังเดินไม่ได้ ก็ต้องอาศัยพ่ออีกนั่นแหละ พ่อพาไปหาหมอหลายต่อหลายหมอ พ่อพยายามหาน้ำมันต่าง ๆ มาทาถูนวด เอาข้าวสารมาคั่วทำเป็นลูกประคบ พ่อพยายามประคบให้ทุกวัน โดยให้ข้าพเจ้านั่งที่สะพาน ห้อยเท้าลงในน้ำและแกว่งขาออกกำลังกายทุกวัน ด้วยความกรุณาเอาใจใส่ดูแลรักษาอย่างเต็มที่ ในที่สุดข้าพเจ้าก็เดินได้ ซึ่งถ้าข้าพเจ้าไม่ได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากพ่อในเวลานั้น ก็คงจะต้องขาพิการไปตลอดชีวิต”

❁ เ้ารับการผ่าตัด - ช่วยงานบนเรือ ❁

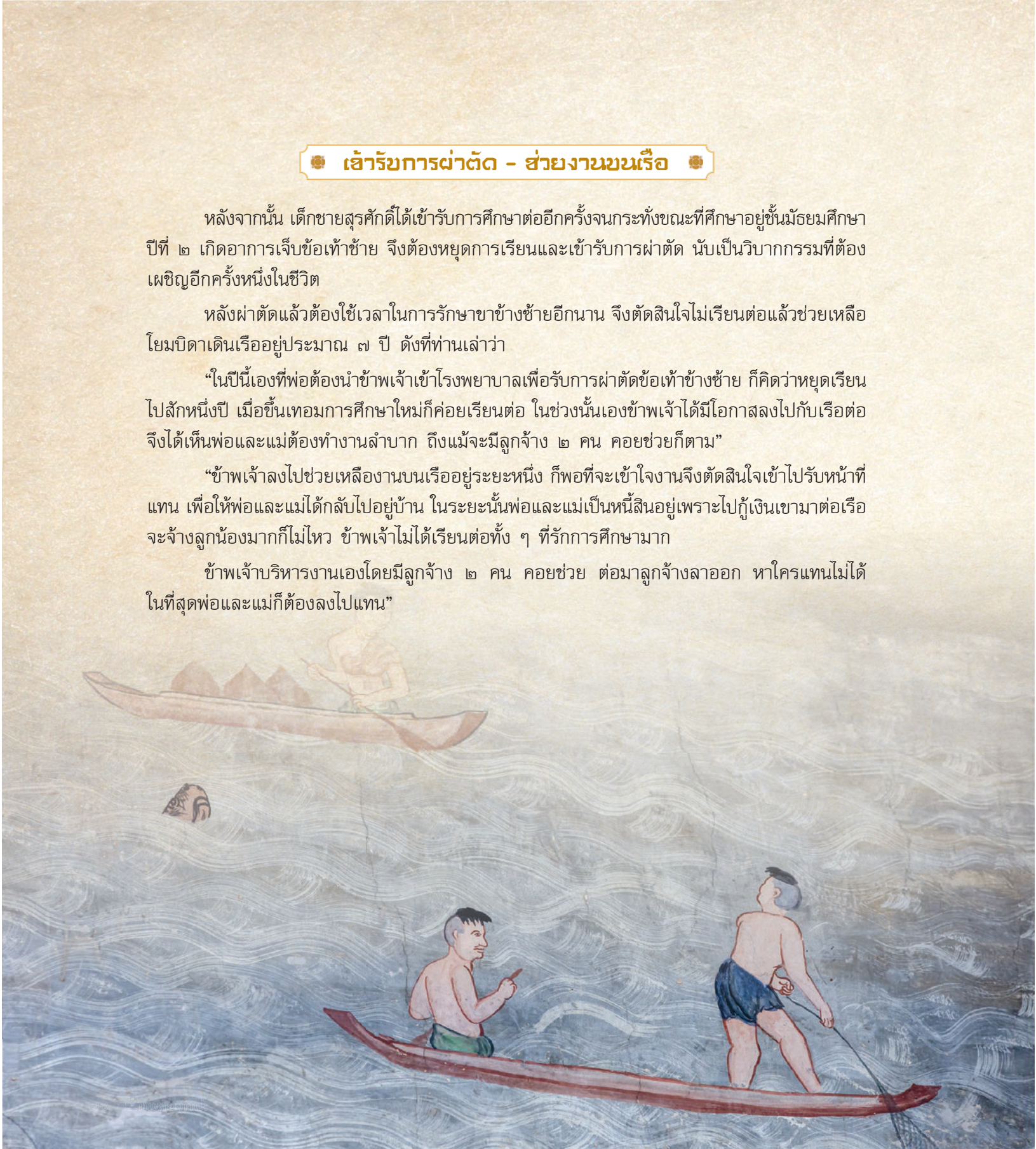
หลังจากนั้น เด็กชายสุรศักดิ์ได้เข้ารับการศึษาต่ออีกครั้งจนกระทั่งขณะที่ศึษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เกิดอาการเจ็บข้อเท้าซ้าย จึงต้องหยุดการเรียนและเข้ารับการผ่าตัด นับเป็นวิบากกรรมที่ต้องเผชิญอีกครั้งหนึ่งในชีวิต

หลังผ่าตัดแล้วต้องใช้เวลาในการรักษาขาข้างซ้ายอีกนาน จึงตัดสินใจไม่เรียนต่อแล้วช่วยเหลือโยมบิดาเดินเรืออยู่ประมาณ ๗ ปี ดังที่ท่านเล่าว่า

“ในปีนี้เองที่พ่อต้องนำข้าพเจ้าเข้าโรงพยาบาลเพื่อรับการผ่าตัดข้อเท้าข้างซ้าย ก็คิดว่าหยุดเรียนไปสักหนึ่งปี เมื่อขึ้นเทอมการศึกษาใหม่ก็ค่อยเรียนต่อ ในช่วงนั้นเองข้าพเจ้าได้มีโอกาสลงไปกับเรือต่อ จึงได้เห็นพ่อและแม่ต้องทำงานลำบาก ถึงแม้จะมีลูกจ้าง ๒ คน คอยช่วยก็ตาม”

“ข้าพเจ้าลงไปช่วยเหลืองานบนเรืออยู่ระยะหนึ่ง ก็พอที่จะเข้าใจงานจึงตัดสินใจเข้าไปรับหน้าที่แทน เพื่อให้พ่อและแม่ได้กลับไปอยู่บ้าน ในระยะนั้นพ่อและแม่เป็นหนี้สินอยู่เพราะไปกู้เงินเขามาต่อเรือ จะจ้างลูกน้องมากก็ไม่ไหว ข้าพเจ้าไม่ได้เรียนต่อทั้ง ๆ ที่รักการศึษามาก

ข้าพเจ้าบริหารงานเองโดยมีลูกจ้าง ๒ คน คอยช่วย ต่อมาลูกจ้างลาออก หาใครแทนไม่ได้ ในที่สุดพ่อและแม่ก็ต้องลงไปแทน”

❁ รู้ลึกผิด ❁

ท่านได้เล่าถึงชีวิตในระยะเวลาที่ต้องทำงานบนเรือว่า “ช่วงที่ต้องอยู่บนเรือช่วยพ่อแม่ทำงานนี้เองที่ข้าพเจ้ามีความขมขื่น ไม่สบายใจอย่างมากเป็นบางครั้ง ในฐานะที่ตนเองทำหน้าที่เสมือนกับต้นเรือ เป็นผู้ตัดสินใจเอง สั่งการเอง จึงต้องกลายเป็นผู้ออกคำสั่งแก่ผู้ให้กำเนิด ผู้ที่เลี้ยงดูเรามา ซึ่งข้าพเจ้าไม่ชอบใจเลย

ยิ่งบางครั้งงานจุกจุกละหุก ต้องรีบเร่งและแม่นยำในการออกเรือหรือจอดเรือ บางที่ท่านทำไม่ค่อยจะถูก ข้าพเจ้าก็เผลอไปดุไปว่า แล้วก็ต้องมานั่งหม่นหมองใจตนเอง ทั้ง ๆ ที่ปกติเป็นคนอ่อนน้อมต่อพ่อแม่ แต่ความที่งานจุกจุกละหุกและยังไม่เคยฝึกสติจึงเผลอไปล่วงเกินท่านจนได้

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นบาปอย่างมากเพราะเมื่อกระทำต่อพ่อแม่ ก็เสมือนกระทำต่อพระอรหันต์ ฉะนั้น หลังจากบวชเรียนแล้วจึงตั้งใจว่า เราจะไม่ยอมใช้หรือสั่งพ่อแม่ให้ทำอะไรอีกเป็นอันขาด แม้เพียงใช้ให้ท่านหยิบของก็ตามที่”

อุโบสถวัดพร้าวโสภณาราม

❁ สู่ร่มกาสาวกษัตริย์ ❁

ท่านตั้งความปรารถนาที่จะบวชขณะมีอายุครบ ๒๐ ปี เพื่อทดแทนพระคุณของบิดามารดาตามประเพณีไทย แต่กว่าจะได้บวชก็ย่างเข้าอายุ ๒๔ ปี ท่านเล่าว่า

“... ข้าพเจ้ามีความตั้งใจอยากบวชตั้งแต่อายุ ๒๐ ปีแล้ว แต่ทางพ่อและแม่ขอผลัดไปก่อน เนื่องจากว่าอยากจัดงานให้ดีเพราะช่วงนั้นครอบครัวมีหนี้สินอยู่จนกระทั่งเวลาผ่านไป ๔ ปี เมื่อขายเรือเพื่อชำระหนี้ได้หมดแล้ว พี่ธิดาบวชของข้าพเจ้าจึงได้จัดขึ้น”

เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘ ท่านได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุในบวรพุทธศาสนา ณ วัดพร้าวโสภณาราม ตำบลนครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับฉายาว่า “เขมรสี” ซึ่งแปลว่า ผู้มีความเกษมเป็นรัศมี โดยมี

พระครูอดุลย์ธรรมประกาศ

เป็นพระอุปัชฌาย์

พระอธิการป่วน โสภโณ

เป็นพระกรรมวาจาจารย์

พระครูสำเร็จ สนฺตจิตฺโต

เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เหตุที่ไม่ลาสิกขา

มีญาติธรรมผู้หนึ่งได้กราบเรียนถามท่านว่า เหตุใดจึงบวชมานานถึง ๕๐ กว่าปี ท่านตอบให้ฟังโดยไม่ปิดบังว่า “แรกเริ่มที่จะบวช ก็ได้คิดจะบวชระยะยาว คิดว่าจะบวชเพียงพรรษาเดียวตามประเพณีเพื่อทดแทนพระคุณบิดามารดา ซึ่งโยมแม่ได้พูดเสมอ ๆ ว่า ถ้ามีเบียดก่อนบวชก็ต้องเข้าบ้าน จึงคิดอยู่ว่าจะบวชให้ท่านก่อน เมื่อบวชได้ครบพรรษาหนึ่งแล้วก็รู้สึกว่าร้อแล้ว

พอครบพรรษายายขอร้องให้บวชต่อ ท่านบอกว่า ๒ พรรษาจึงจะงาม ซึ่งพอครบ ๒ พรรษา ยายก็ว่า ๓ พรรษาถึงจะดี พอครบ ๓ พรรษา ยายก็บอกอีกว่า ๔ พรรษาถึงจะสวย แต่ก็ยังไม่ทันครบ ๔ พรรษา โยมยายก็เสียชีวิต ...”

“มีอยู่ครั้งหนึ่งอาตมาได้บอกโยมแม่ว่าจะขอลาสิกขา ปรากฏว่า แม่เสียใจ ซึ่งเราก็ไม่คิดเลยว่าแม่จะเสียใจ เพราะก็ได้บวชมาหลายพรรษาแล้ว ดังนั้น เหตุผลส่วนหนึ่งที่บวชต่อมาเรื่อย ๆ นั้น ก็ด้วยคิดว่าบวชให้โยมแม่โยมพ่อ ไม่อยากให้ท่านทั้งสองต้องเสียใจ”

คำตอบของท่านแสดงให้เห็นว่าคุณมีความรักและเคารพพ่อแม่และยายเป็นอย่างยิ่ง ท่านเลือกที่จะถนอมจิตใจของบุคคลที่ท่านเคารพรัก โดยยอมละทิ้งความสุขต่างๆ ทางโลก แล้วตั้งปณิธานว่าจะบวชเรื่อยไปเพื่อบุคคลผู้มีพระคุณต่อท่าน นี่ย่อมแสดงให้เห็นถึงคุณธรรม คือ ความกตัญญูต่อบุคคลและความเสียสละอย่างใหญ่หลวงของท่าน

ท่านได้เล่าต่อไปว่า “พอบวชนาน ๆ เข้า ชีวิตนักบวชนี้เราเริ่มคุ้นเคย ประกอบกับในเวลานั้นเริ่มหันมาสนใจการศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง จนกระทั่งได้สัมผัสกับความสงบสุขและความร่มเย็นในเพศของบรรพชิต อีกทั้งได้คิดถึงประโยชน์ของการบวชว่าจะก่อเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นมากกว่า ซึ่งพอบวชต่อโยมก็ตั้งใจ”

การพลิกผันของชีวิตอันเกิดจากความไม่แน่นอนในครั้งนั้น ก่อให้เกิดมีพระเถระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ผู้ที่สามารถดำรงสมณเพศได้อย่างงดงาม และน่าเลื่อมใส ยาวนานถึง ๕๐ ปี

พระครูสังฆารสมาธิวัตร (ประเดิม โทมโล)

● ปฏิบัติในการเจริญวิปัสณากรรมฐาน ●

ท่านได้เริ่มฝึกฝนการปฏิบัติกรรมฐาน สำนักวิปัสสนานครหลวง ณ ศูนย์วิปัสสนา
บุญศรีมูลนิธิ ทำให้ท่านได้ประจักษ์ถึงพระพุทธานุภาพที่ว่า

สพฺพสรํ ธรรมโร สีนาคิ

รสพระธรรมย่อมชนะรสทั้งปวง

ในช่วงเวลานั้น ท่านได้พบกับความสงบร่มเย็นอย่างแท้จริงของชีวิต และรู้สึกซาบซึ้ง
ในคุณค่าของพระธรรมมากยิ่งขึ้น จึงตั้งมั่นที่จะอยู่ในร่มกาสาวพัสตร์ต่อไป เพื่อน้อมอุทิศ
บุญกุศลทดแทนพระคุณบิดามารดา และเพื่อที่จะค้นคว้าศึกษาหลักธรรมให้แตกฉานยิ่งขึ้น

ต่อมาท่านได้ศึกษาหาความรู้จากครูบาอาจารย์ต่าง ๆ และค้นคว้าศึกษาในคัมภีร์
ทางพระพุทธศาสนาพร้อมทั้งหาโอกาสออกไปแสวงหาความวิเวกตามป่าเขาลำเนาไพร เพียร
ฝึกฝนปฏิบัติกรรมฐานอยู่เสมอ นั่นคือ การสั่งสมปัญญาบารมีไว้ เพื่อเป็นปัจจัยในการเผยแผ่
ธรรมในกาลต่อมา

เมื่อครั้งที่ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อบุญศรี ได้มีโอกาสเข้ากราบนมัสการพระครูสังวรสมาธิวัตร
พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนากรรมฐานแห่งวัดเพลงวิปัสสนา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
เพื่อถวายตัวเป็นศิษย์ ด้วยมีความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธาในปฏิปทาของท่านพระครูรูปนี้ยิ่งนัก และ
ท่านก็เมตตารับท่านเจ้าคุณหลวงพ่อบุญศรีเป็นศิษย์ ทั้งยังได้แนะนำให้เข้ารับการอบรมในสำนัก
วิปัสสนา ณ วัดเพลงวิปัสสนา จนมีศรัทธาแรงกล้าที่จะศึกษาพระอภิธรรมคัมภีร์ จึงได้ไป
สมัครเรียนที่อภิธรรมโชติกิจวิทยาลัย ซึ่งตั้งอยู่ในวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร
โดยขณะนั้นมีการสอนที่ระเบียงวิหารคต ณ เวลานั้นท่านได้ใช้ความพากเพียรในการศึกษา
พระอภิธรรม จนมีความรู้แตกฉาน ท่านสามารถสอบได้คะแนนสูงสุดเป็นที่ ๑ ของประเทศ
จึงได้รับความไว้วางใจแต่งตั้งให้เป็นครูสอนพระอภิธรรม ในขณะที่เพิ่งจะบวชได้เพียง ๓
พรรษาเท่านั้น ท่านจึงต้องเป็นทั้งครูผู้สอน และเป็นนักเรียนในชั้นสูงในเวลาเดียวกัน

วัดเพลงวิปัสสนา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

สำหรับครูผู้ถ่ายทอดวิชาพระอภิธรรม ที่ท่านมีความประทับใจในวิธีการสอนเป็นอันมาก คือ ท่านพระครูธรรมธรสมนต์ นนฺทโก เจ้าอาวาสวัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ ด้วยเหตุผลคือ “ท่านจะมีวิธีการสอนแบบให้คิด ให้ใช้ปัญญาไม่ใช่ท่องจำเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังมีครูอาจารย์อีกหลายท่านที่เมตตาสั่งสอนอบรม อาทิ พระครูวิมลวุฒิธรรม (ขันธ) วัดอินทราวาส จังหวัดสงขลา พระอาจารย์มหาภาณุวัฒน์ สีโล วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พระปลัดวิสุทธิ์ คุตฺตชโย วัดสร้อยทอง กรุงเทพมหานคร

❁ ปฏิปทาในการสร้างสำนักวิปัสสนากรรมฐาน ❁

พุทธศักราช ๒๕๒๗ ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อดำเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้จาริกมาพบโบราณสถานวัดมเหยงคณ์ ซึ่งเวลานั้นถูกปกคลุมด้วยพงป่ารกชัฏ ครั้นเมื่อท่านปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ท่านสัมผัสได้ถึงความสลับปะยะและร่มเย็นของที่นั่น บังเกิดปณิธานอันแน่วแน่ มุ่งมั่นที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนา และประสงค์จะสร้างสวนป่าให้สาธุชนได้มาปฏิบัติธรรม จึงได้ชักชวนสหธรรมิก ญาติโยม และพุทธบริษัททั้งหลาย ทั้งมาจากวัดเพลงวิปัสสนา กรุงเทพมหานคร มาจากบ้านเกิด อำเภอนครหลวง พระนครศรีอยุธยา มาจากวัดไทรนวด อำเภอกุทัย พระนครศรีอยุธยา เดินทางมาร่วมกันพัฒนา พลิกฟื้นพื้นที่โดยรอบโบราณสถานวัดมเหยงคณ์ ที่เคยเป็นป่าเปลี่ยวรกร้างมานาน ให้กลายเป็นสำนักวิปัสสนากรรมฐานที่สงบ ร่มรื่น สลับปะยะ ในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปี ยิ่งนานวันก็ยังมีผู้เลื่อมใสศรัทธาเข้ามาบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี ต่อมา ท่านได้จัดให้มีการอบรมกรรมฐานเป็นหมู่คณะสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน จัดงานปฏิบัติธรรมบวชนกขัมมภาวนา เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกันด้วยปฏิปทาอันดีงามของท่าน จึงทำให้พระอาจารย์ของท่านคือ ท่านพระครูสังวรสมาธิวัตร มอบหมายให้ไปดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดคูบางหลวงอนุกิจวิธูร ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๙ โดยทำหน้าที่ควบคู่ไปกับการเป็นผู้อำนวยการสำนักวิปัสสนากรรมฐานวัดมเหยงคณ์ นับเป็นภาระรับผิดชอบที่หนักไม่น้อย แต่ท่านก็ไม่ทอดทิ้งในการทำหน้าที่ กลับพากเพียรพยายามจัดคอร์สอบรมกรรมฐาน และกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากวัดร้างได้พัฒนาจนกระทั่งเป็นวัดมเหยงคณ์ขึ้นมาใหม่ ที่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา ในพุทธศักราช ๒๕๔๔

❁ คุณธรรมและปฏิบัติ ❁

คุณธรรมที่ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อดำบำเพ็ญเป็นแบบอย่างที่ดีงาม ให้ศิษย์ประทับใจ และน้อมนำไปปฏิบัติตามที่เห็นเด่นชัด คือ ความกตัญญูต่อบุพการี สมดังคำที่โยมมารดา - โยมบิดา ได้เปรียบท่านเป็นดัง “แสงสว่างในใจแม่” และ “ความอบอุ่นในใจพ่อ” เป็นพระผู้น้อมน้อมมารดาบิดาสู่หนทางแห่งความพ้นทุกข์ พร้อมชี้แนะญาติพี่น้องให้เข้าหาเส้นทางแห่งความสุขที่แท้จริงของชีวิต นอกจากการตอบแทนบุญคุณบุพการีทางด้านจิตใจแล้ว ทางกาย ท่านได้เอาใจใส่ดูแลอุปถัมภ์ปัจจัย ๔ มิให้ขาด トラบจนวาระสุดท้ายของชีวิต

คุณธรรมอื่นที่เห็นเด่นชัด คือ ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อดำท่านเปี่ยมด้วยเมตตาธรรม สอนธรรมนำปฏิบัติกรรมฐาน แสดงพระธรรมเทศนา โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ทั้ง ๆ ที่มีงานหลายด้าน ทั้งงานสอนงานบริหารวัด บริหารงานก่อสร้าง ดูแลทั้งพระภิกษุสามเณร ตลอดจนจรรณการศึกษารวมทั้งบริหารเรื่องค่าใช้จ่าย เงินทำบุญต่าง ๆ ร่วมกับกรรมการวัด และยังมีมุมนิสิตปฏิบัติที่ท่านเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นประธานมูลนิธิ แม้งาน-ความรับผิดชอบจะมากมายล้นตัว ท่านก็ยังใส่ใจอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มีจิตศรัทธาที่หลังไหลกันเข้ามาปฏิบัติธรรมจะเห็นได้จากความสัปปายะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่พัก ห้องสุขา ถนนวนทาง และบรรยากาศภายในวัดที่ร่มรื่นมาก นอกจากนี้ ยังมีสำนักกรรมฐานที่เป็นสาขาของวัดมเหยงคณ์ที่อยู่ในความดูแลของท่านอีก ๑๔ สาขา

การดำเนินชีวิตที่ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อประพุดปฏิบัติ เป็นแบบอย่างที่ดีงามตลอดมา คือ

ท่านดำเนินชีวิตด้วยความสำรวมระวัง อยู่ในพระธรรมวินัย สิกขาบทที่พระบรมศาสดาบัญญัติไว้ ๒๒๗ ข้อ ท่านรักษาไว้มิให้ต่างพร้อย มีปกติเห็นโทษแม้เพียงเล็กน้อย

ท่านอุทิศตนเพื่อผู้อื่นตลอดมา ตั้งแต่บรรพชาได้เพียง ๓ พรรษา ท่านก็เริ่มทำการสอนแล้ว ท่านได้น้อมนำผู้คนจำนวนมากมาให้เข้าสู่เส้นทางธรรม ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุ่งตรงสู่พระนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต แม้อาจจะยังไม่ถึงในชาตินี้ เส้นทางแห่งธรรมก็สามารถทำให้ ผู้ปฏิบัติได้พบกับความร่มเย็นเป็นสุข แก้ปัญหาชีวิตจิตใจได้ด้วยตนเอง ตั้งการพบกับแสงสว่างแห่งธรรมด้วยการเจริญ วิปัสสนากรรมฐาน

นอกจากนี้ ท่านมุ่งบำเพ็ญทานบารมี โดยไม่คิดสะสมสิ่งใดเพื่อประโยชน์ตน ท่านนำมาบริจาคให้แก่คนยากไร้ บริจาคให้แก่โรงพยาบาล และสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์จากภัยน้ำท่วม โรคระบาดโควิด-๑๙ ฯลฯ สุดจะนับจะประมาณ รวมทั้งยังนำพาให้โอกาสญาติโยมได้ร่วมบุญบารมีกับท่านด้วย ชีวิตท่านดำเนินตั้งพระโพธิสัตว์โดยแท้

❁ กว่าจะเป็นวัดมเหยงคณ์ในอโยธยา ❁

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาระบุว่า วัดมเหยงคณ์ มีฐานะเป็นพระอารามหลวง อรัญวาสี ฝ่ายวิปัสสนาธุระที่สร้างขึ้นในรัชสมัยพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) เมื่อพุทธศักราช ๑๙๘๑ ซึ่งในครั้งนั้นน่าจะยังมีสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ไม่นานนัก จนมาถึงรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ทรงทำนุบำรุงเสนาสนะและพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรือง มีการอัญเชิญพระภิกษุจากศรีลังกามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกรุงศรีอยุธยา มีการสร้างถาวรวัตถุเพิ่มขึ้น อาทิ เจดีย์ทรงระฆัง ตามแบบอย่างเจดีย์ศรีลังกา รายน้อมโดยรอบพระอุโบสถ นับเป็นรัชสมัยที่วัดมเหยงคณ์ได้รับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบอย่างเถรวาทของศรีลังกา โดยมีพระสงฆ์อยู่จำพรรษาปฏิบัติวิปัสสนาธุระสืบเนื่องกันมา

นอกจากนี้ พงศาวดารยังบันทึกไว้ว่า เมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ ๑ ในพุทธศักราช ๒๑๑๒ นั้น พระเจ้ากรุงหงสาวดีของพม่าได้ตั้งทัพหลวงบัญชาการรบอยู่ที่วัดมเหยงคณ์ และเมื่อไทยแพ้สงคราม สมเด็จพระมหาธรรมราชาซึ่งครองราชย์ขณะนั้น ได้ถูกคุมพระองค์มาเข้าเฝ้า ณ พลับพลาที่ตั้งขึ้นในวัดนี้ จากนั้นวัดก็โรยร้างเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา จนมาถึงพุทธศักราช ๒๒๕๒ ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะปฏิสังขรณ์วัดมเหยงคณ์ครั้งใหญ่ โดยสร้างพระตำหนักขึ้นนอกกำแพงวัด เพื่อประทับทอดพระเนตรการบูรณะปฏิสังขรณ์จนแล้วเสร็จ สมบูรณ์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้มีการเฉลิมฉลองวัดจัดมหรสพสมโภช ในปีมะเส็งเบญจศก ซึ่งตรงกับพุทธศักราช ๒๒๕๕ นับเป็นเวลากว่า ๓๐๐ ปี ล่วงมาแล้ว

จะเห็นได้ว่าถึงแม้วัดมเหยงคณ์จะเป็นพระอารามหลวงที่สร้างอยู่นอกชานเมือง แต่พระมหากษัตริย์หลายรัชสมัย ได้ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์และทรงอุปถัมภ์บำรุงเสมอมา จนถึงกาลเสื่อมสลายยาวนาน เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ ในพุทธศักราช ๒๓๑๐ ได้กลายสภาพเป็นวัดร้างเรื่อยมา ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุของชาติ เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และองค์การยูเนสโกได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๕

กาลเวลาล่วงเลยมาถึงพุทธศักราช ๒๕๒๗ ซึ่งขณะนั้นท่านเจ้าคุณหลวงพ่อยังเป็นพระสุรศักดิ์ เขมรสี ได้จาริกมาพบวัดมเหยงคณ์ (ร้าง) ยังเป็นโบราณสถานที่ถูกปกคลุมไว้ด้วยป่ารกชัฏ จึงชักชวนเพื่อนสหธรรมิก และญาติโยมสาธุชนมาช่วยกันหักล้างถางพงป่าหญ้าหนาม ทั้งภายใน และโดยรอบโบราณสถาน ให้สะอาดโล่งเตียน เผยให้เห็นพระอุโบสถ พระเจดีย์ต่าง ๆ และถาวรวัตถุสำคัญ ที่ปรักหักพังพองจะเป็นหลักฐานให้พิจารณาเห็นร่องรอยความเป็นวัดที่เคยรุ่งเรืองในอดีต ด้วยเหตุที่หลวงพ่อกับวัดมเหยงคณ์ จึงบังเกิดกตัญญูทเวทิตาจิต น้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า

ทุกพระองค์ ที่ได้ทรงสร้าง ทรงพัฒนา และทรงบูรณปฏิสังขรณ์วัดนี้มาแต่อดีตกาล จึงตั้งจิต สัมมาปณิธานที่จะดำเนินการฟื้นฟูความเป็นวัดอรัญวาสี ฝ่ายวิปัสสนาธุระให้คืนกลับมา เพื่อสืบทอด อายุพระพุทธศาสนา และเพื่อเผยแผ่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ให้สืบสานสู่อนุชนรุ่นต่อ ๆ ไป บนผืนแผ่นดินนี้

ดังนั้น ในเวลาต่อมาท่านจึงรวบรวมศรัทธาปสาทะจากสาธุชนที่เข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรม ร่วมกันบริจาคปัจจัยซื้อที่ดิน-ถมดินพื้นที่ใกล้เคียง อีกทั้งผู้เป็นเจ้าของที่ดินละแวกนั้นต่างมีจิตเป็นกุศล น้อมถวายที่ดินเพื่อให้เป็นศาสนสมบัติใช้ในการก่อสร้างศาสนสถาน ซึ่งต่อมาก็ได้จัดตั้งสำนักวิปัสสนา กรรมฐานวัดมเหยงคณ์ขึ้นบนที่ดินดังกล่าว เพื่อสร้างสรรคงานส่งเสริมพระพุทธศาสนาด้านการเจริญ วิปัสสนากรรมฐาน การศึกษาพระปริยัติธรรมและการเผยแผ่ธรรมะให้เจริญก้าวหน้า มีการก่อสร้าง เสนาสนะต่าง ๆ อาทิ ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ ที่พักพระอาคันตุกะ ที่พักผู้ปฏิบัติธรรม เพื่อรองรับ สาธุชนที่หลั่งไหลกันมาบำเพ็ญทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เข้าอบรมวิปัสสนากรรมฐานเพิ่มมากขึ้น ๆ ทุกปี นับเป็นการวางรากฐานดำเนินงานไปสู่การเป็นวัดอรัญวาสี ฝ่ายวิปัสสนาธุระ

ต่อมาจึงดำเนินการทำเรื่องขอเป็นวัดที่มีพระภิกษุสงฆ์อยู่จำพรรษา ในวันที่ ๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๔ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม กระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศตั้งให้เป็นวัด มีนามว่า “วัดมเหยงคณ์” ตามนามดั้งเดิม โดยมีพระครูเกษมธรรมทัต (สุรศักดิ์ เขมรสี) ในสมัยนั้น ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสรูปแรก มาจนถึงปัจจุบัน

จากการดำเนินกิจกรรมเพื่อเผยแผ่การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตามหลักสติปัฏฐาน ๔ มาอย่างต่อเนื่องของวัดมเหยงคณ์ จะเห็นได้ว่ามีสาธุชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก หลังไหลกันเข้ามา ร่วมกิจกรรมเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี จึงมีผลให้วัดมเหยงคณ์ได้รับการประกาศจากมหาเถรสมาคมให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และได้รับคัดเลือกให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดดีเด่น เฉลิมพระเกียรติ ๘๒ พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ จากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒ และได้รับคัดเลือกเป็นวัดต้นแบบสร้างมาตรฐานดีเยี่ยม โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคม ระดับหน ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๕ ได้รับโล่เกียรตินิยม จากสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๖

ปัจจุบันวัดมเหยงคณ์ได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก มีการก่อสร้างเสนาสนะต่าง ๆ เพื่อให้เพียงพอ ไว้รองรับและอำนวยความสะดวกแก่การดำเนินกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในหลาย ๆ ด้าน มีการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมจัดการเรียนการสอน นักธรรม-ธรรมศึกษา, บาลี-บาลีศึกษา และพระอภิธรรม อุปถัมภ์การศึกษาให้แก่พระสงฆ์ สามเณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา และสาธุชนทั่วไปที่สนใจใฝ่เรียนรู้หลักธรรมให้เข้าใจถ่องแท้ มีการปรับภูมิทัศน์ให้สงบ ร่มรื่น กลมกลืนกัน

กับธรรมชาติ และสัปปายะต่อการปฏิบัติธรรม

อนึ่ง ที่ผ่านมานั้น วัดมเหยงคณ์ไม่มีอุโบสถ เมื่อพระสงฆ์จะประกอบสังฆกรรม เช่น สวดพระปาฏิโมกข์ ต้องประกอบพิธีที่พระอุโบสถในเขตโบราณสถาน ซึ่งไม่มีหลังคา ฝนตก แดดออก พระสงฆ์ต้องได้รับความลำบาก ท่านพระครูเกษมธรรมทัต (ในเวลานั้น) จึงมีดำริที่จะก่อสร้างอุโบสถขึ้นมาใหม่ แต่ขณะนั้นไม่มีพื้นที่ เพราะพื้นที่เดิมของวัดมีแต่ใกล้โบราณสถานซึ่งก่อสร้างไม่ได้ หลวงพ่อท่านเล่าว่า เมื่อคิดจะสร้างอุโบสถใหม่ จึงพิจารณาเล็งไปถึงพื้นที่ดินด้านตะวันออกห่างจากโบราณสถานออกไปประมาณ ๓๐๐ เมตรเป็นที่ดินว่างเปล่าเหมาะสมที่จะสร้างอุโบสถได้ แต่เป็นที่ดินของเอกชน ก็ปรากฏเป็นที่นำอัครรรย หลังจากหลวงพ่อดำริผ่านไปไม่กี่วัน ก็มี นายบุญมี นางทม รื่นศุภผล เจ้าของที่ดิน ได้เข้ามาพบหลวงพ่อ และสอบถามว่า “พระอาจารย์จะสร้างโบสถ์ใหม่ ?” หลวงพ่อถามว่า ทำไมละโยม โยมตอบว่า ถ้าจะสร้างโบสถ์โยมจะขอถวายที่ดิน ในที่สุดจึงได้มีการรับถวายที่ดินเพื่อสร้างอุโบสถในเวลาต่อมา และมีญาติโยมผู้มีจิตศรัทธาได้บริจาคทรัพย์ซื้อที่ดินถวายเพิ่มเติม อีกหลายแปลง มีคุณประเสริฐ คุณวาสนา ตัญศิริสุข จำนวน ๗ ไร่ ๑ งาน ๓๙ ตารางวา นางสาวลัดดา ตัญศิริสุข จำนวน ๕ ไร่ ๗๗ ตารางวา ต่อมาจึงได้ประชุมปรึกษาหารือกับคณะกรรมการของวัด มีความเห็นพ้องต้องกันว่า ให้เริ่มดำเนินการก่อสร้างอุโบสถ มีนามว่า “อุโบสถปราสาทพระบรมธาตุเจดีย์มหาวิหาร” เพื่อเป็นพุทธศาสนสถานรวม ๓ สิ่งสำคัญไว้ในอาคารเดียวกัน คือ

ปีกซ้ายของอุโบสถ ประดิษฐานพระประธาน “พระพุทธศากยมุนีศรีสรรเพชญ์” ใช้เป็นที่ประกอบสังฆกรรม ปีกขวาของอุโบสถ เป็นมหาวิหาร ประดิษฐานพระประธาน “พระพุทธตรีโลกเชษฐจักรพรรดิธรรมราชา” ส่วนกลางภายใต้ปราสาท ๕ ยอด ประดิษฐานพระสถูปเจดีย์ซึ่งประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ

นอกจากนี้ ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อ เถลิงพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และน้อมอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่บูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าของไทยทุกพระองค์ด้วย

การสร้างอุโบสถปราสาทฯ นับเป็นการสืบสานเอกลักษณ์ภูมิปัญญาไทยที่แสดงให้เห็นถึงความวิจิตรงดงามของสถาปัตยกรรมไทย สมัยกรุงศรีอยุธยา อันเป็นมรดกที่ทรงคุณค่า เพื่อสืบสานให้นุชนรุ่นหลังได้ประจักษ์และร่วมกันภาคภูมิใจในศิลปะอันล้ำค่าของไทยอีกด้วย

ปัจจุบัน วัดมเหยงคณ์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ตั้งอยู่เลขที่ ๙๕ หมู่ ๒ ตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รหัสไปรษณีย์ ๑๓๐๐๐ โดยกระทรวงศึกษาธิการ/สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ประกาศตั้งเป็นวัด ตามประกาศลงวันที่ ๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๔ ที่ดินของวัด มีเนื้อที่ ๑๓๓ ไร่ ๑ งาน ๒๖ ตารางวา

ผลงานการเผยแผ่ธรรม

จัดให้มีโครงการปฏิบัติธรรม ศึกษาธรรม ณ วัดมเหยงคณ์ ดังนี้

๑. ตั้งสำนักศาสนศึกษา เปิดการเรียนการสอน ๓ แผนก แผนกบาลี-บาลีศึกษา แผนกนักธรรม-ธรรมศึกษา แผนกพระอภิธรรม
๒. จัดอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ระยะเวลา ๓-๔ วัน ทุกสัปดาห์ ตลอดปี คอรัส วันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี คอรัสวันศุกร์ถึงวันอาทิตย์ และคอรัส ๒ วัน เสาร์-อาทิตย์
๓. จัดอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ในเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ ของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวันประเพณีไทย ปีละ ๑๒ ครั้ง เช่น เทศกาลวันสงกรานต์ วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันปีใหม่ วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น
๔. จัดอบรมวิปัสสนากรรมฐาน รุ่นระยะเวลา ๙ วัน เป็นประจำทุกเดือน สำหรับบุคคลทั่วไป ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิต รุ่นละ ๑๐๐ ท่าน
๕. จัดโครงการบรรพชาอุปสมบทหมู่ อบรมกรรมฐาน ระยะเวลา ๑ เดือน ทุกเดือน และช่วงเข้าพรรษา อบรมนาน ๓ เดือน
๖. จัดโครงการบรรพชาสามเณร และบวชศีลจาริณี (ชั้นน้อย) ภาคฤดูร้อน เป็นประจำทุกปี
๗. จัดโครงการอบรมวิปัสสนากรรมฐาน รุ่นพิเศษ สำหรับหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน ที่สนใจขอเข้ารับการอบรมเป็นคณะ
๘. จัดโครงการอบรมวิปัสสนากรรมฐานออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชัน Zoom เก็บตัวปฏิบัติที่บ้าน คอรัส ๗ วัน และ ๑๕ วัน เป็นประจำทุกเดือน
๙. จัดโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ต่อยอดเป็นโครงการหมู่บ้านศีลธรรม ปฏิบัติธรรมวันอาทิตย์ ๑ วัน แห่งการฝึกจิต เพื่อชีวิตอันประเสริฐ จัดเดือนละ ๑ ครั้ง
๑๐. จัดโครงการฝึกจิตกับชีวิตประจำวัน ผ่านแอปพลิเคชัน Zoom, Youtube, Facebook
๑๑. จัดโครงการอบรมวิปัสสนากรรมฐาน สำหรับพระสังฆาธิการ จัดอบรมวิปัสสนากรรมฐานแต่พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระอุปัชฌาย์ที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่ ที่อยู่ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ เป็นประจำทุกปี

๑๒. จัดโครงการอุปสมบทหมู่ชาวต่างชาติ เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยและอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ระยะเวลา ๑๕ วัน โดยท่านเจ้าคุณหลวงพ่อบุญเป็นพระอุปัชฌาย์

๑๓. จัดโครงการบรรพชาสามเณรชาวต่างชาติ เป็นโครงการที่ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อบุญส่งเสริม การศึกษาและปฏิบัติธรรม โดยท่านรับเยาวชนจากประเทศศรีลังกามาบรรพชาเป็นสามเณร อยู่ศึกษา พระธรรมวินัย และฝึกอบรมกรรมฐานจนกระทั่งสามเณรมีอายุครบบวช (๒๐ ปี) จึงจะมีพิธีอุปสมบท เป็นพระภิกษุ หลังจากบวชก็จะศึกษาทั้งคัมภีร์และวิปัสสนาธุระ เพื่อเผยแผ่ธรรมต่อไปในอนาคต

ก่อตั้งสถาบันวิปัสสนาวิสาขาลัย

โดยมีพระภาวนาเฉลิมคุณ (สมณศักดิ์ในครั้งนั้น) เป็นผู้อำนวยการ จัดทำหลักสูตรการอบรม วิปัสสนากรรมฐาน ตามหลักสติปัฏฐาน ๔ มี ๗ หลักสูตร ดังนี้

๑. หลักสูตรวิปัสสนากรรมฐาน คอร์ส ๓ วัน
๒. หลักสูตรวิปัสสนากรรมฐาน คอร์ส ๙ วัน (สำหรับผู้ปฏิบัติใหม่)
๓. หลักสูตรวิปัสสนากรรมฐาน คอร์ส ๙ วัน (สำหรับผู้ปฏิบัติเก่า)
๔. หลักสูตรวิปัสสนากรรมฐาน คอร์ส ๑๕ วัน
๕. หลักสูตรวิปัสสนากรรมฐาน คอร์ส ๑ เดือน (สำหรับฆราวาส)
๖. หลักสูตรวิปัสสนากรรมฐานพระนวกะ ๑ เดือน
๗. หลักสูตรวิปัสสนากรรมฐานพระนวกะ ๓ เดือน

🌿 **ตั้งสำนักกรรมฐาน สาขาวัดมเหยงคณ์ จำนวน ๑๔ สาขา** 🌿

เพื่อส่งเสริมการศึกษา และจัดอบรมวิปัสสนากรรมฐาน คอร์ส ๗ วัน ตามโครงการส่งเสริมการศึกษาและการปฏิบัติธรรมในส่วนภูมิภาค โดยมีท่านเจ้าคุณหลวงพ่อบุญเป็นพระวิปัสสนาจารย์

- ๑. สำนักกรรมฐานทุ่งหินเทิน อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์
- ๒. สำนักกรรมฐานปรมัตถภาวนา (ดอยภูโอบ) อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
- ๓. สำนักกรรมฐานป่ารังสีธรรม อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง
- ๔. สำนักกรรมฐานวัดไพรพุทธรังสี อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ๕. สำนักกรรมฐานดอยเวียงโขง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
- ๖. สำนักกรรมฐานพระธาตุแสนเมือง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
- ๗. สำนักกรรมฐานเจติยบรรพต (ภูผาผึ้ง) อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี
- ๘. สำนักกรรมฐานวัดบึงอ้ายเจียม อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี
- ๙. สำนักกรรมฐานภูใจใส อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
- ๑๐. สำนักกรรมฐานภูธารธรรม อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ
- ๑๑. สำนักกรรมฐานสวนพุทธรักษา อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง
- ๑๒. สำนักกรรมฐานพุทธอุทยานภาวนาเขมคุณ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
- ๑๓. สำนักกรรมฐานป่าสัก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- ๑๔. ศูนย์วิปัสสนายุวพุทธฯ เขมรังสี อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖ ท่านพระครูเกษมธรรมทัต (สมณศักดิ์ในขณะนั้น) ได้บริจาคที่ดิน จำนวน ๑๓ ไร่ อันเป็นมรดกที่โยมมารดา ยกให้ท่านมอบให้แก่ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อสร้างศูนย์วิปัสสนา ต่อมาสมาคมฯ ได้ตั้งชื่อว่า ศูนย์วิปัสสนายุวพุทธฯ เขมรังสี

งานเผยแผ่ธรรมในต่างประเทศ

ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อบุญบัติน้ำที่เป็นพระวิปัสสนาจารย์เดินทางไปอบรมวิปัสสนากรรมฐานยังประเทศต่างๆ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ ถึง ๒๕๖๒ ดังนี้ (ไม่ได้เรียงลำดับครั้งที่เดินทาง)

- วัดปิยธรรมาราม ประเทศสวีเดน
- วัดพุทธาราม เมืองลีดส์ ประเทศสหราชอาณาจักร
- วัดพุทธประทีป กรุงลอนดอน ประเทศสหราชอาณาจักร
- วัดศรีรัตนาราม เมืองแมนเชสเตอร์ ประเทศสหราชอาณาจักร
- วัดพุทธบารมี เมืองมูสเซลคาแนล ประเทศเนเธอร์แลนด์
- วัดธรรมปทีป กรุงเอดินบะระ ประเทศสกอตแลนด์
- วัดไทยพุทธาราม เมืองอเบอร์ดีน ประเทศสกอตแลนด์
- วัดไทยลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา
- วัดระฆัง ประเทศญี่ปุ่น

นอกจากนี้ ท่านยังรับนิมนต์ไปอบรมวิปัสสนากรรมฐานให้ผู้ที่สนใจใฝ่ธรรมศรัทธาด้านการปฏิบัติธรรมยังสถานที่ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่วัด เช่น ที่เกาะไอร์แลนด์ ประเทศอังกฤษ, เมืองเพิร์ธ ประเทศออสเตรเลีย, หมู่บ้านแยดระโฮส เมืองไฮ้คเคนบู ประเทศสวีเดน, แบร์ริกาสแฮ็ส ซาลวีเตลีสตราเซ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

• อออดพระเขียนจัดตั้ง “มูลนิธิสุปฏิปันโน” •

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๕๒ ตามดำริของท่านพระครูเกษมธรรมทัต (สมณศักดิ์ในขณะนั้น) วัตถุประสงค์ที่จะให้เป็นองค์กรสาธารณกุศลที่ดำเนินงานเพื่อ

- ส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และบวชเนกขัมมภavana ในเทศกาลต่าง ๆ
- สืบสานการศึกษาพระปริยัติธรรม ทั้งแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกอภิธรรม
- มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และมอบค่านิตยภัตประจำเดือน แก่นักเรียนและแม่พระอาจารย์ผู้สอนด้วย
- มอบทุนสงเคราะห์นักเรียน ทุนสงเคราะห์บุตรของพนักงานวัดมเหยงคณ์ เป็นประจำทุกปี
- มอบอุปกรณ์การศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ
- สงเคราะห์ชุมชนในสังคม ทำกิจกรรมสาธารณกุศลต่าง ๆ เช่น สร้างหอประชุมโรงเรียน วัดหนองเป่า อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (๓,๙๐๐,๐๐๐ บาท) สร้างห้องกายภาพบำบัด พร้อมเครื่องมือ อุปกรณ์กายภาพ และคอมพิวเตอร์พร้อมโต๊ะเก้าอี้ ให้ศูนย์ศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (๓๔๒,๙๑๓ บาท) เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีงานสาธารณสงเคราะห์ ที่ทำในนามของวัดมเหยงคณ์ด้วย ท่านเจ้าคุณหลวงพ่อมิตำริ โครงการสาธารณสงเคราะห์ ในปี พุทธศักราช ๒๕๖๔ ด้วยการสนับสนุนอุปกรณ์ทางการแพทย์เพื่อสู้ภัยโควิด-๑๙ ได้บริจาคเงินให้แก่โรงพยาบาล ๑๘ แห่ง ดังนี้

- บริจาคให้โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา เพื่อสร้างห้องความดันลบ ๖๐๐,๐๐๐ บาท แคนซูลเคลื่อนย้ายผู้ป่วย ๒๐๐,๐๐๐ บาท เครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่แบบดิจิทัล ถ่ายได้ทุกส่วนของร่างกาย ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๔,๓๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคให้โรงพยาบาลสมุทรปราการ เพื่อซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์ ๖ รายการ รวมเป็นเงิน ๔๙๘,๓๖๐ บาท
- บริจาคให้โรงพยาบาลเด็ก เพื่อเด็กแรกเกิดต้องรอด โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลชลบุรี โรงพยาบาลนาแห้ว จังหวัดเลย เพื่อซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์ โรงพยาบาลละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท
- บริจาคให้โรงพยาบาลดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อปรับปรุงห้องแยกโรค ห้องความดันลบ รวมเป็นเงิน ๒๑๖,๐๐๐ บาท

- บริจาคให้โรงพยาบาลธรรมศาสตร์ เพื่อซื้อเครื่องให้ออกซิเจนอัตราการไหลสูง เป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

- บริจาคให้โรงพยาบาลเลิดสิน กรุงเทพฯ โรงพยาบาลบางใหญ่ โรงพยาบาลบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โรงพยาบาลบางปอ จังหวัดสมุทรปราการ โรงพยาบาลบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โรงพยาบาลวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ รวม ๘ โรงพยาบาล ๆ ละ ๒๕,๖๕๐ บาท เพื่อซื้อชุดสำหรับเข้าวอร์ดโควิด

บริจาครวมทั้งสิ้น ๔,๙๔๕,๔๕๐ บาท โดยบริจาคผ่านบัญชี “วัดมเหยงคณ์เพื่อสาธารณสงเคราะห์” ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เลขบัญชี ๐๘๓-๓๑-๐๐๐๕๗๗-๓

และในราวเดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔ โรคระบาดโควิด-๑๙ แพร่กระจายอย่างรวดเร็วทั่วประเทศไทย ท่านเจ้าคุณหลวงพ่ोजึงมีดำริที่จะช่วยบรรเทาทุกข์ให้แก่ผู้ป่วยโควิด-๑๙ (ที่ไม่ได้เป็นผู้ป่วยวิกฤติ) ในฐานะที่ท่านดำรงตำแหน่งประธานมูลนิธิสุปฏิปันโน ได้ร่วมประชุมกับคณะกรรมการมูลนิธิเรื่อง โครงการสมุนไพรรักษาช่วยชาติ ซึ่งเวลานั้นมีรายงานยืนยันว่า การใช้สมุนไพรรักษา คือ ฟ้าทะลายโจร สามารถบรรเทาอาการป่วย และช่วยให้ผู้ป่วยหายจากโรคโควิด-๑๙ ได้ และขณะนั้นมีผู้ป่วยที่รอเตียงและเข้าไม่ถึงระบบการรักษา ทำให้มีผู้เสียชีวิตที่บ้านเป็นจำนวนมาก ดังนั้น มูลนิธิสุปฏิปันโน จึงได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนสาธุชนร่วมบริจาคปัจจัย เพื่อนำมาจัดหาสมุนไพรรักษาฟ้าทะลายโจรมอบให้แก่องค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ดูแลผู้ป่วยต่อไป รายละเอียดการมอบสมุนไพรรักษาฟ้าทะลายโจร ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔ มีดังต่อไปนี้

๑. ชาวบ้านผู้ประสบภัยน้ำท่วม (๓,๐๐๐ ครัวเรือน) ๑๙๓,๘๗๐ เม็ด
๒. ทักษสถานบำบัดพิเศษ ทักษสถานวัยหนุ่ม ทักษสถาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑๕,๐๐๐ เม็ด
๓. เรือนจำกลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๕๐,๐๐๐ เม็ด
๔. โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา ๒๒,๕๐๐ เม็ด
๕. สำนักกรรมฐาน สาขาวัดมเหยงคณ์ ๑๔ แห่ง ๒๕,๐๐๐ เม็ด
๖. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒๐,๐๔๐ เม็ด
๗. ทักษสถานปิดห้วยโป่ง จังหวัดระยอง ๑๕,๐๐๐ เม็ด
๘. พระอาจารย์ญาณกร ปุณฺณโก นำไปแจกจ่ายที่จังหวัดศรีสะเกษ ๒๘,๘๐๐ เม็ด

๙. วัดบึงลี้ภูริวัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๔,๕๐๐ เมตร

๑๐. กำแพงหน้าวัดหน้าพรหม อองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวม ๒๒,๕๕๐ เมตร

๑๑. ศูนย์พักคอยวัดศาลาปูน ศูนย์พักคอยเทศบาลเมืองอยุธยา โรงพยาบาลสนามมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โรงพยาบาลราชธานี อองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพรหม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวม ๒๕,๐๐๐ เมตร

๑๒. สถานกักขังกลาง ตลาดรังสิต จังหวัดปทุมธานี, วัดพระเสาวร์ จังหวัดยโสธร, ชุมชนเชื้อเพลิง ๒ และบริษัทในกรุงเทพฯ รวม ๑๘,๙๙๐ เมตร

รวมส่งมอบยาสมุนไพร “ฟ้าทะลายโจร” ทั้งหมด จำนวน ๕๒๖,๑๕๐ เม็ด

❁ การเผยแพร่ธรรมทางสื่อต่าง ๆ ❁

- รายการ “ธรรมสุปฏิปันโน” ทางสถานีวิทยุทหารอากาศ ๐๑ มีนบุรี คลื่น ๙๔๕ ระบบ AM ทุกวัน จันทร์-อาทิตย์ เวลา ๐๕.๐๐ - ๐๖.๐๐ น. เผยแพร่ต่อเนื่องกันมานานกว่า ๓๐ ปี

- การเผยแพร่ธรรมทางออนไลน์ ดังนี้

- Youtube : วัดมเหยงคณ์ Official Channel

- Line : @mahaeyong

- Facebook : วัดมเหยงคณ์ สารธรรม, วัดมเหยงคณ์ อัมไมวาท

- Website : www.watmahaeyong.or.th/

- Instagram : watmahaeyong official

- Twitter : watmahaeyong

- Tik Tok : watmahaeyong

- SoundCloud : วัดมเหยงคณ์

- E-Book : <https://pubhtml5.com/bookcase/bkvo> บนระบบ Pubhtml5.com

“วัดมเหยงคณ์” จ.พระนครศรีอยุธยา

โครงการปณิธาน

เป็นโครงการส่งเสริมการศึกษาธรรม โดยการจัดส่งมอบสื่อธรรมะซึ่งเป็นวิทยุขนาดเล็ก เสียงธรรมบรรยายของท่านพระอาจารย์สุรศักดิ์ เขมรังสี จัดส่งมอบไปแล้ว ๑,๐๕๘ เครื่อง

- วัดและสำนักสงฆ์ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้
- เรือรบทั่วประเทศ
- สถานสงเคราะห์คนชรา
- ห้องสมุดคนตาบอดและผู้พิการ

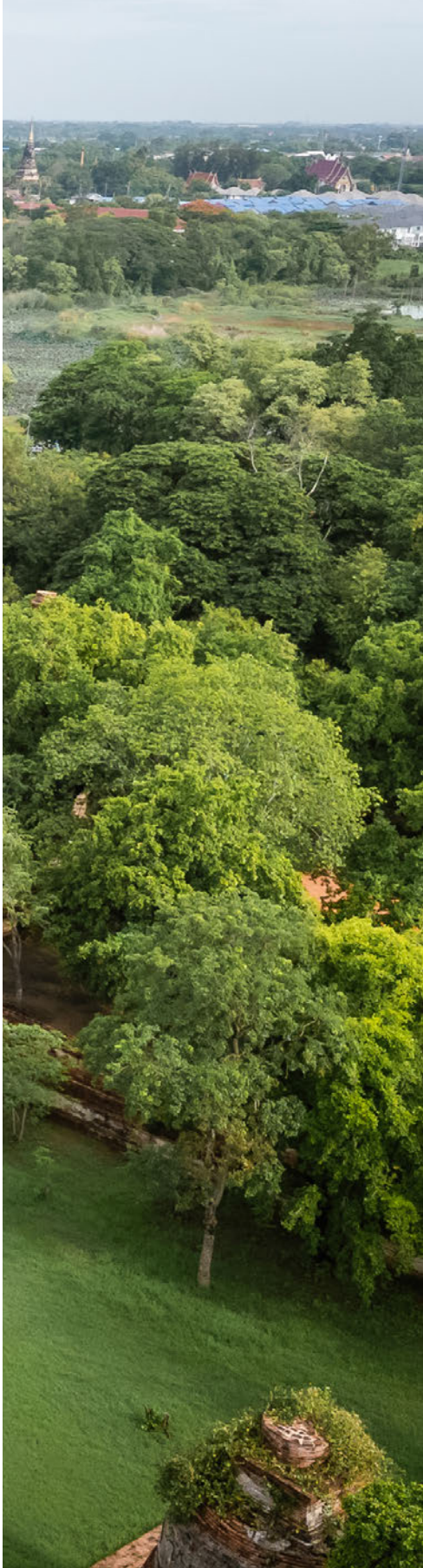

ผลงานหนังสือธรรมะ

๑. รังสีแห่งธรรม
๒. เขมรังสียาจารย์
๓. บณวิถิแห่งธรรม
๔. บันไดสู่นิพพาน
๕. ชีวิตนี้เพื่อสิ่งใด
๖. ที่พึ่งอันเกษม
๗. สิ่งที่ทำไต่ยากในโลก
๘. กลยุทธ์รักษาจิต
๙. หยุดใจให้ไร้อยาก
๑๐. อนัตตาแห่งธรรม
๑๑. คติธรรมนำชีวิต
๑๒. เตือนจิตสะกิดใจ
๑๓. พึ่งตามรักษาจิตตน
๑๔. เจอจิต แจ้งธรรม
๑๕. วิปัสสนาภูมิ
๑๖. สติปัฏฐาน ๔
๑๗. วิปัสสนาญาณ
๑๘. เรือนชีวิต
๑๙. ทวีชีวิต
๒๐. พุทธอุทาน
๒๑. พิจารณาอายุตนะ ๖
๒๒. อุบาทนกับความหลุดพ้น
๒๓. ปรียติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ
๒๔. ประทีปธรรมนำดวงจิต
๒๕. ดำเนินชีวิตตามแบบนักปฏิบัติ
๒๖. ธรรมะแห่งความดับทุกข์ ดูความปรุงแต่ง
๒๗. ทำอย่างไรให้ชีวิตนี้มีความสุข
๒๘. โขคติที่เขารอบสุดท้าย
๒๙. วิปัสสนากรรมฐานในชีวิตประจำวัน
๓๐. ชีวิตมีธรรมแม้ราตรีเดียวก็ประเสริฐ
๓๑. รู้ตัวทั่วพร้อม การปฏิบัติธรรมที่ทำได้ในชีวิตประจำวัน
๓๒. ธรรมทั้งหลายไหลมาแต่เหตุ
๓๓. อัจฉริยบุชา ๕๕ ปี ท่านเขมรังสีภิกขุ
๓๔. บทสวดมนต์แปล ทำวัตร เข้า-เย็น

หนังสือธรรมะที่เคยจัดพิมพ์ เป็นธรรมทาน เพื่อส่งเสริมการศึกษาพระธรรม จำนวน ๖๖ ชื่อ เรื่องหนังสือ จัดพิมพ์ทั้งหมดจนถึงปัจจุบัน รวมจำนวน ๑,๒๕๓,๐๐๐ เล่ม

ผลงาน MP3

- ธรรมสุปฏิปันโน ชุด ๑-๑๓
- ๓๓ พระธรรมเทศนา (มฤตดาสังการะ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒)
- อวิชาเป็นเหตุ (ที่ระลึกงานวางศิลาฤกษ์อุโบสถ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๙)
- กรรมฐาน (อบรมกรรมฐาน ณ ยุวพุทธนิคมฯ กรกฎาคม ๒๕๕๙)
- ๑๒ พระธรรมเทศนา ฯลฯ
- พระบรมศาสดตามหาปรินิพพาน ชุด ๑-๒

Audio CD

- วิชากรรม
- ทุกข์และความดับทุกข์
- ธรรมะแห่งความดับทุกข์ดูการปรุงแต่ง
(เสียงอ่านหนังสือโดย ทพญ.ธนาภรณ์ วงศ์แหลมทอง)
- บนวิถีแห่งธรรม (เสียงอ่านหนังสือโดย ยุวดี อังศรีวงษ์) ฯลฯ

🌟 **รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับ** 🌟

- พ.ศ. ๒๕๓๓ ปสาทนิยบัตรสาขาผู้ศรัทธาบำเพ็ญประโยชน์ เป็นผู้ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม
สำหรับเยาวชน จากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหา
สังฆปริณายก
- พ.ศ. ๒๕๕๒ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาพระอภิธรรม
จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๕๓ รางวัลพุทธคุณูปการ ประเภทรัชตเกียรติคุณ ประกาศเกียรติคุณเป็นผู้มีผลงาน
ด้านการทำนุบำรุงและส่งเสริมพระพุทธศาสนา เป็นที่ประจักษ์
จากคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร
- พ.ศ. ๒๕๕๘ รางวัลวัฒนคุณาธร เป็นผู้ทำคุณประโยชน์ด้านศาสนา จากกระทรวงวัฒนธรรม
- พ.ศ. ๒๕๕๙ โล่รางวัลการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัด จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
โล่เกียรติคุณผู้สนับสนุน โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
จากสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช
- พ.ศ. ๒๕๖๒ รางวัลผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาของชาติ จากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
ประกาศเกียรติคุณ เป็นพระสังฆาธิการผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาพิเศษสำหรับ
คนพิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน
รางวัลพระราชทานเสาเสมาธรรมจักร ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา
ประเภทส่งเสริมการปฏิบัติธรรม จากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
โล่เกียรติคุณ บุคคลต้นแบบทำความดี ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธ
ศาสนา จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๖๕ โล่เกียรติคุณ ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาดีเด่น เนื่องในโอกาสครบรอบ ๗๒ ปี
ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย
รางวัลส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพ ประจำปี ๒๕๖๕ จากมูลนิธิการศึกษา
เพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

สมณศักดิ์

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๔
ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์
เป็นพระครูสัญญาบัตรเจ้าอาวาสวัดราชฎคริย์ชั้นโท
ในราชทินนามที่ “พระครูเกษมธรรมทัต”

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๐
ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์
เป็นพระครูสัญญาบัตรเจ้าอาวาสวัดราชฎคริย์ชั้นเอก
ในราชทินนามเดิม

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์
เป็นพระครูสัญญาบัตรเทียบผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นเอก
ในราชทินนามเดิม

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗
ได้รับพระราชทานตั้งสมณศักดิ์
เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ฝ่ายวิปัสสนาธุระ
ในราชทินนามที่ “พระภาวนาเขมคุณ”

วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖
ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช
ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ในราชทินนามที่
“พระราชภาวนาวชิรญาณ
ไพศาลวิปัสสนาวรกิจ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี”

พระครูสัญญาบัตรเจ้าอาวาสวัดราชฎารัตนาราม

พระครูสัญญาบัตรเจ้าอาวาสวัดราชฎารัตนาราม

พระครูสัญญาบัตรเทียบผู้ช่วยเจ้าอาวาส
พระอารามหลวงชั้นเอก

พระราชอาคันตุกะชั้นสามัญ
ฝ่ายวิปัสสนาธุระ

วัดมเหยงคณ์ ๓๓๓

ประกาศ
พระราชทานสัญญาบัตรตั้งสมณศักดิ์

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ
พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร
กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการโปรดพระราชทานสัญญาบัตรตั้งสมณศักดิ์

พระภavanachemคุณ เป็น พระราชภavanaชิริญาณ ไพศาลวิปัสสนาวารกิจ มหาคณิสสร
บวรสังฆาราม คามวาสี พระราชาคณะชั้นราช ฝ่ายวิปัสสนาธุระ สถิต ณ วัดมเหยงคณ์
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๔ รูป คือ พระครูปลัด ๑ พระครูสังฆรักษ์ ๑
พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๓๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖

ประกาศ ณ วันที่ ๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๖ เป็นปีที่ ๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ นายนุรักษ์ มาประณีต
เชิญสัญญาบัตร พัดยศ และผ้าไตร มาถวายแด่พระราชภาวนาวชิรญาณ

พระราชาคณะชั้นราชฝ่ายวิปัสสนาธุระ

ขอขอบพระ
เจ้าภาพในการจัดพิมพ์หนังสือ

๑. คุณณรงค์ชัย ชัยสิทธิ์ฤกษ์กุล
 ๒. น.พ. ประทีป - คุณทัศนีย์ วิจิตรปราการต์กุล และครอบครัว
 ๓. คุณชัชวรา ชัยการพุทธรังษี
 ๔. คุณศานต์ ศรีวชิระไทย
- และเจ้าภาพรายย่อยอื่น ๆ อีก

วัดมเหยงคณ์ พระนครศรีอยุธยา

ที่ปรึกษา

พระราชภาวนาวิเชียรญาณ

เจ้าอาวาสวัดมเหยงคณ์, ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๒

บรรณาธิการ/เรียบเรียง

พระศรีวิจิตรกร

คณะทำงาน

นางสาวชิตรา ชินกรพุทธรังษี

นายคาเซน ศรีว่องไทย

นายสิริวิทย์ เอี่ยมสุดใจ

นายธนบัตร ใจอินทร์

นายชยากร ผลบุญเสริม

นายภูชิษฐ์ ชื่นกมล

นายเทพรัตน์ บัวแย้ม

นายธนากรณ์ คุณทนา

นายภูเรศ สุวรรณมณี

ศิลปกรรม

นายปณัฏช ดิวงค์

ขอขอบคุณ

ดร.ศรัณย์ มะกรุดอินทร์

ออกแบยปก

นายสุภัชชัย ศรีบุรีรินทร์

พิมพ์ที่

บริษัท เออร์เจนท์ เทคโนโลยี จำกัด

๕๖๑, ๕๖๑/๑ ซอยอ่อนนุช ๖๖ ถนนอ่อนนุช แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ ๑๐๒๕๐